

Стенографски дневник

НА

137. заседание

Петък, 9 януари 1948 г.

Открито в 16 ч. 20 м.

Председателствували председателят Райко Дамянов и подпредседателят Атанас Драгиев.

Секретари: Тодор Тихолов и Първа Димитрова

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения:	Стр.	Стр.
Отпущения	895	895
Законопроект	895	897
Предложение	895	908
Дневен ред:		
1. Законопроект за бюджета на Народната република България за 1948 г. (Разисквания)		895
Говорили: М-р предс. Георги Димитров		895
М-р д-р Ив. Стефанов		897
2. Оставки на народни представители. (Приемане)		908
Дневен ред за следващото заседание		908

Председател Райко Дамянов: (Звъни) Присъствуват нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: д-р Александър Георгиев, Александър Ковачев, Атанас Николов, Борис Атанасов, Борис Стоян, д-р Васил Ханджиев, Васил Ацес, Владимир Повтомов, Владо Влазовски, Генчо Райков, д-р Георги Петков, Георги Даскалов, Горан Ангелов, Груди Атанасов, Деню Попов, д-р Димитър Хаджиев, Димитър Чорбаджиев, Димитър Греков, Димитър Милков, Димитър Панайотов, Дойчо Чолаков, Желязко Стефанов, Зарян Ташев, Иван Копринков, Иван Димитров, Иван п. Димитров, Иван Попов, Иван Делев, Иван Мазларов, Илия Дочев, Иван Панаев, Исмаил Сарходжов, Коста Крачанов, Костадин Велев, Крум Славов, Любен Дамянов, Макра Гюлева, Марин Шиваров, Марин Маринов, Мата Тюркелджиева, Младен Биджов, Мустафа Юмеров, Недялка Душкова, д-р Ненчо Николаев, Никола Минчев, Никола Янев, Пело Пеловски, Пенка Цветанова, Петко Търналов, Петър Бомбов, Петър Пергелов, Петър Янчев, Руся Петкова, Сабри х. Мехмедов, Сава Дълбоков, Слав Баджков, Спас Христов, Сребро Бабакон, Станка Димитрова, Станю Попов, Стефан Бакърджиев, Стефан Ковачев, Стоян Падикрушев, Стоян Гюров, Тано Попов, Тачо Даскалов, Тодор Атанасов, Тодор Коптовски, Цанко Григоров, Цветана Киралова, Черню Николов, Янко Костadinov и Янчо Георгиев)

Бюроето е разрешило отпущен на следните г-да народни представители: Ганю Златинов — 1 ден, Георги Хайдутов — 2 дена, Господи Пеев — 1 ден, Гочо Терзиев — 1 ден, Дочо Досев — 7 дни, Желязко Тончев — 4 дни, Неделчо Пандов — 1 ден, Сотир Колев — 1 ден, Спаска Воденарска — 1 ден, Стамо Камаринчев — 1 ден и Христо Кутев — 2 дена.

Народният представител Ангел п. Илиев Ангелов моли да му се разреши отпущен 1 ден. Стъпният досега е ползувал 48 дни. Ония г-да народни представители, които са съгласни да му се разреши исканият отпущен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Полната представителка Станка Иванова моли да ѝ се разреши отпущен по болест 30 дни. Полага медицинско свидетелство. Стъпната досега е ползувала 11 дни. Ония г-да народни представители, които са съгласни да ѝ се разреши исканият отпущен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

В бюрото на Народното събрание са постъпили от Министерството на финансите:

Законопроект за данък върху оборота и

Проектнопешение за отменяване на неизпълненията по закона за минималните за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г.

Законопроектът и проекторешението ще бъдат отпечатани, раздадени на народните представители и поставени на дневен ред.

(Министър-председателят Георги Димитров влиза в залата, посрещнат с ръкопляскания и ставане на крака от членовете на президиума, бюрото на Камарата, министрите и народните представители)

Посъставяме към точка първа от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за бюджета на Народната република България за 1948 г.

Има думата д-р. министър-председател.

Министър-председател Георги Димитров: (Посрещнат с ръкопляскания) Драги народни представители и представителки! Като сте забелязали, в чл. 3 на предложения законопроект за бюджета на

Народната република България е казано: (Чете) „Министър-председателят, по доклад на министъра на финансите, одобрява таблиците за разходите на личния състав на министерствата и техните подразделения.“

Считам това за съвършено неправилно. При изработването на законопроекта за бюджета е пропуснато да се вземе предвид и нуждата от сериозност. Великото народно събрание не може да предостави, по моему, на министър-председателя, по доклад на финансовия министър, да определя, да утвърждава разходите за личния състав на министерствата и техните подразделения. Аз разбирам мисълта на финансовия министър, който е искал да освободи народното представителство от грижата непосредствено да разглежда, обсъжда и гласува всички тия огромни таблици по личния състав поотделно. Но аз считам, че Великото народно събрание има един достатъчно авторитетен орган — това е нашата бюджетарна комисия, която ще трябва да седне и съвършено внимателно, шатено и добросъвестно да прегледа всички тия таблици за разходите на личния състав на отделните министерства и техните подразделения и да се яви пред нас, Великото народно събрание, да направи свой доклад, да даде своето заключение, кое е необходимо, правилно, целесъобразно и ксе, в съгласие с финансовия министър и с отделните министри в заседанието на бюджетарната комисия, е намерено за необходимо да се намени да се поправи, да се допълни и пр. и пр. И затова считам, че при обсъждане на законопроекта за бюджета Великото народно събрание трябва да счита този чл. 3 несъществуваш и неправилен и противоконституционен. Току що гласувахме нашата народна Конституция. Не можем с първия наш държавен бюджет след гласуването на тази прекрасна Конституция сами да си позволим мажор и едно подобно нарушение на Конституцията.

Предлагам, първо, да се счита този член несъществуваш, по погрешка поставен в закона за бюджета, и да се предостави на нашата бюджетарна комисия, след експозето на финансовия министър, утре да се събере и разгледа подробно и шатено с участието на всички министри, които са заинтересувани по отделните ведомства, всички таблици и да се яви при второто четене на законопроекта за бюджета пред Великото народно събрание със свой доклад и със своето заключение.

Не може Великото народно събрание да приема такива работи на доверие и не може да предостави даже на министър-председателя, който се ползува с доверието на Великото народно събрание, да решава сам по доклад на финансовия министър подобни въпроси. (Ръкопляскания)

Председател Райко Дамянов: Моля г-н секретаря да прочете законопроекта за бюджета.

Секретар Тодор Тихолов (с): (Чете)

ЗАКОНОПРОЕКТ

за бюджета на Народната република България за 1948 г.

Чл. 1. Одобрява се бюджетът на Народната република България за 1948 г. съгласно приложените таблици, както следва:

Приходи	69.000.000.000 лв.
Разходи	69.000.000.000 лв.

Чл. 2. Министърът на финансите делегира през годината от разрешените бюджетни кредити, със съгласието на съответните

министри, необходимите суми за издръжка на околийските народни съвети или управи.

Чл. 3. Министър-председателят, по доклад на министъра на финансите, одобрява таблиците за разходите на личния състав на министерствата и техните поделения.*)

Чл. 4. Министрите, със съгласието на министъра на финансите, могат да съкращават през годината отделни длъжности и служби или да разместват такива във връзка с преустройството на министерствата и с организирането на околийските народни съвети и управи.

Министърът на финансите нарежда прехвърляне на бюджетни кредити от едно ведомство в друго, станало необходимо поради това преустройство.

Чл. 5. Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, може да разрешава прехвърляне на кредити от един параграф в друг, в едно и също ведомство, ако това се налага поради изменение плана на работите на това ведомство.

Чл. 6. Държавните служители извършват възложените им работи според длъжностите, които заемат.

Началник, който допусне служител да бъде назначен на по-горна длъжност с цел да получава по-голяма заплата, а изпълнява друга по-ниска длъжност независимо от дисциплинарното наказание, на което подлежи, се обявява неизпълнен, по реда на закона за финансовата инспекция, за платената в повече заплата на такъв служител. Това разпореждане не засяга служителите, които заедно със своята работа са натоварени да извършват и такава на друг по-ниско стоящ по ранг служител.

Чл. 7. Включват се в бюджета на държавата следните фондове и учреждения:

1. Фонд „Пенсии за изслужено време“.
2. Фонд „Земеделски пенсии“.
3. Българска държавна лотария.
4. Противопожарна защита.
5. Фонд „Завещатели и дарители“ при министерствата на: Народната просвета, Народното здраве и Индустрията и занаятите.
6. Централен съвет за обществени грижи и възпитание на детето.
7. Библиографски институт.
8. Камара на народната култура.
9. Фонд „Димитър А. Ценов“.
10. Държавно висше училище за финансови и административни науки.
11. Върховна стопанска камара.
12. Областни стопански камари.
13. Народни театри.
14. Фондова борса.
15. Стокови борси.
16. Дирекция на безводния Делиорман.
17. Българо-италианския институт.

Върховната стопанска камара и областните стопански камари се закриват, като начинът на ликвидирането им се определя с изредба, одобрена от Министерския съвет.

Чл. 8. Отчисленията от данъка върху общия доход и върху личните върху данъците по наредбата-закон за приходите, за фонда „Кооперативен строеж на читалища“ се внасят изцяло в полза на държавата, като се предоставят помощи в съответния размер за строеж на читалища.

Чл. 9. Приходите от акцизи, бандероли и мурури, купони за игри за развлечение, патенти за правопроектиране и право търгуване, такси по закона за засилване държавните приходи и общински налог се внасят до 1 април 1948 година по приходен § 8 — данък върху оборота.

Чл. 10. Приходите на включените в бюджета на държавата фондове и на закритите учреждения съгласно предходния член се събират в полза на държавното съкровище по реда и размерите, установени в съответните устройствени и други закони.

Извършването на разходите за сметка на тези фондове става също по реда, установен в същите закони.

Чл. 11. Общините престават да правят следните вноски на държавата:

1. Принадлящата се част от данък-сгради за снетите фондове, с изключение на вноската за противопожарна защита.
 2. 1% от приходите на общините, в чийто райони има места, обявени за маларичии.
 3. Вноски за стипендии на даровити деца и за петостепенни т. п. станции.
 4. Помощи за учителски институти и народни театри.
- Внесените суми до влизане на настоящия закон в сила не се връщат.

Чл. 12. Събраните суми от глоби и конфискации на стоките по чл. 419 от закона за митниците се внасят изцяло в полза на държавата.

Чл. 13. От 1 януари 1948 година взаимноспомогателната каса за личния състав на финансовото ведомство, учредена с закона за личния състав на Министерството на финансите, се предава на Профсъюза на финансовите работници в България, като негово поделение, който приема активите и пасивите на касата.

Чл. 14. Отменява се законът за управлението на държавните и на гарантираните от държавата дългове. Всички функции, предвидени в този закон, на съвета при Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове преминават върху министъра на финансите.

* Не се прочете от секретаря. Счита се носеществуващ — виж речта на министър-председателя.

Чл. 15. Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, разрешава делегиране на кредити на нуждаещите се ведомства от резервния фонд на разходния бюджет на държавата.

Чл. 16. Към чл. 74, т. 20, от наредбата-закон за градските общини се добавя следната алинея:

„Трудово-производителните кооперации не плащат този налог за минало време до 31 декември 1947 г.“

Чл. 17. Одобрява се приключването бюджетите на държавата (редовни и извънредни) за 1943, 1944, 1945 и 1946 бюджетни години както следва:

За 1943 г.	
Постъпили приходи	36.671.211.124 лв.
Изплатени разходи	36.053.965.924 „
Излишък	
	617.245.200 лв.

За 1944 г.	
Постъпили приходи	43.254.102.141 лв.
Изплатени разходи	43.857.815.081 „
Недостиг	
	603.712.940 лв.

За 1945 г.	
Постъпили приходи	81.871.762.070 лв.
Изплатени разходи	77.492.914.652 „
Излишък	
	4.378.847.418 лв.

За 1946 г.	
Постъпили приходи	60.211.258.935 лв.
Изплатени разходи	61.407.539.054 „
Недостиг	
	1.196.280.119 лв.

Чл. 18. Одобрява се приключването бюджетите на Главната дирекция на железниците и пристанищата (редовни и извънредни) за 1943, 1944, 1945 и 1946 бюджетни години, както следва:

За 1943 г.	
Постъпили приходи	7.657.502.562 лв.
Изплатени разходи	6.588.350.992 „
Излишък	
	1.069.151.570 лв.

За 1944 г.	
Постъпили приходи	6.152.511.792 лв.
Изплатени разходи	7.111.912.218 „
Недостиг	
	1.196.280.119 лв.

За 1945 г.	
Постъпили приходи	10.600.319.588 лв.
Изплатени разходи	10.548.611.640 „
Излишък	
	51.707.948 лв.

За 1946 г.	
Постъпили приходи	16.796.393.431 лв.
Изплатени разходи	16.013.612.463 „
Излишък	
	782.780.968 лв.

Чл. 19. Одобрява се извършеното покриване на недоимците, отбелязани в предходните два члена, с излишъците по предшествуващите бюджетни упражнения.

Чл. 20. Разпорежданията на закона за бюджета на държавата за 1947 бюджетна година, доколкото не са отменени с настоящия или други закони, остават в сила и действие до отменяването им.

Размерите на такси и бари, установени с бюджета на държавата — приходна част — за 1947 г. остават в сила за 1948 г. доколкото не са изменени или отменени с закон.

Таксата за трактори и други двигатели и за вършачки е 1.000 лв.*

„Б Ю Д Ж Е Т“ на Народната Република България за 1948 г. Част I. — Приходи

Параграфи	Наименование на приходите	Предвидено да постъпят
1948	1947	
1	1	Данък върху общия доход 7.200.000.000
2	107, 110, 112, 113, 118, 132, 136	Вноски от печалбите на държавните предприятия 3.800.000.000
3	4	Военен данък 50.000.000
4	5	Данък върху имоти, придобити по безгъзмеден начин 250.000.000
5	7	Удръжки от заплатите на държавните служители 220.000.000
6	9	Лихви за ненавременно изплащане на данъците 250.000.000
7	10	Недобори от данък върху военновременни печалби и комисиони 150.000.000
8	2 и 6	Данък върху оборота 26.500.000.000
9	—	От свободна продажба на нарядни стоки 3.700.000.000
10	11 и 13	Мита, магазинаж и други такси от вносни стоки 2.300.000.000
11	12 и 13	Мита, магазинаж и други такси от износни стоки 1.800.000.000
12	39—44	Държавни монополия 1.500.000.000
13	45	Гербов налог 2.500.000.000
14	46	Берии и такси по М-вото на външ. работи 12.000.000
15	47 и 48	Берии и такси по М-вото на вътр. работи 80.000.000
16	49 и 51	Берии и такси по М-вото на народната просвета 420.000.000

Параграфи		Наименование на приходите	Предвидено да постъпят	Параграфи		Наименование на приходите	Предвидено да постъпят
1948	1947			1948	1947		
17	52 и 53	Берии и такси по М-вото на финансите	120.000.000	49	—	Виски от общините и други учреждения по законите за пенсии за изслужено време, земеделски пенсии, противопожарна защита, стопански камари, за водоснабдяване, безводния Делиорман, Камарата на народната култура и др.	3.360.000.000
18	54—59	Берии и такси по М-вото на правосъдието	760.000.000			От продажба на имоти	1.000.000.000
19	60	Берии и такси по М-вото на народната отбрана	10.000.000	50	120	От бюджетни излишъци	—
20	61 и 62	Берии и такси по М-вото на търг. и продоволствието	320.000.000	51	121	От резерви (наличности на слети фондове, ликвидирани сметки и други)	24.500.000
21	63—76	Берии и такси по М-вото на земед. и горите	900.000.000	52	129	От остатъци на суми, отпуснати по сключени бюджети	630.000.000
22	78 и 79	Берии и такси по М-вото на строежите и пътищата	200.000.000	53	130	От разни непередвидени	720.698.495
23	77 и 80	Берии и такси по М-вото на местното стопанство и благоустройството	130.000.000	54	131	Всичко	69.000.000.000
24	—	Берии и такси по М-вото на пощите, телегр. и телефоните	20.000.000				
25	87 и 88	Берии и такси по М-вото на индустрията и занаятите	24.000.000				
26	89	Берии и такси по М-вото на електр. и мелiorациите	142.000.000				
27	—	Берии и такси по М-вото на мините и подземните богатства	120.000.000				
28	81—85	Берии и такси по М-вото на народното здраве	226.000.000				
29	—	Берии и такси по М-вото на труда и социалните грижи	15.000.000				
30	86 и 90	Берии и такси от други учреждения	52.000.000				
31	91 и 92	Глоби	572.000.000				
32	93	Конфискации	250.000.000				
33	102	Такси за телеграми, бланки, телеграфни транзити и други	350.000.000				
34	103	Такси от телефонната служба, телефонен транзит и др.	1.500.000.000				
35	104	От продажба на пощенски марки, карти и др.	800.000.000				
36	105	От колетна служба и абонаменти на списания и други	620.000.000				
37	94	От превоз на пътници, багажи, поща, колетни претки, стоки, любителски летения, от такси за подслоняване, качене, обслужване бензин и масла на чужди самолети, от наем и работен час на български самолети	100.000.000				
38	98	От експлоатация на държавните хладилници	10.000.000				
39	100	От наеми на държавните имоти, фондови земи и концесии	220.000.000				
40	96	От продажба произведените на стопанствата, разсадниците и заголите за добитък, консервните работилници, институтите и др. по М-вото на земеделското и горите	15.000.000				
41	95 и 99	От продажба произведените на стопанствата при университетите и др. по М-вото на народната просвета и държавните промишлени училища	35.000.000				
42	106	От работилниците и земеделските стопанства при затворите и от постъпленията съгласно чл. 44 от закона за работата на затворниците	50.000.000				
43	97 и 126	От продажба на медикаменти, препарати, превозни материали, сержуми и експии, заклани сержуми свине, месни консерви от пилуси и свине, мас, черва, четина и други отпадъци, от продажба на разни продукти от окисляващите заведения	275.000.000				
44	101	Лихви от отпуснати земи и държавни капитални и от бонусе, държани в Б. Н. Банка	332.000.000				
45	127	От общините и др. за дадени държавни материали	260.000.000				
46	114	Вноски от общините по закона за подпомагане пострадалите в борба с фашизма; контролни и манипуляционни такси по бюджетите на общинските предприятия, кожи, талстени, кръв и др. (15% от всички приходи)	420.000.000*				
47	115	От М-вото на железопътните, автомобилни и водни съобщения — за погасяване част от задълженията на железниците към държавата	216.301.505				
48	119	Вноска от Дирекцията на труда за покриване на личните и семействени разходи по бюджета на същата дирекция за 1948 г. (от едините сметки „Осигуровка безработица“; „Фабрични лекари“; „Парни котли“; Семейни доходи)	1.257.000.000				

Част II. — Разходи

Раздел	Наименование на учреждениято	Разрешен кредит
1	Народно събрание	176.000.000
2	Министерски съвет:	
	а) Министерски съвет	34.000.000
	б) Управление на особени имоти	119.000.000
	в) Комитет за физическа култура и спорт	388.000.000
	г) Главна дирекция на цените	28.000.000
3	Държавна планова комисия:	
	а) Държавна планова комисия	51.600.000
	б) Главна дирекция на статистиката	300.000.000
4	Комисия за държавен контрол	80.000.000
5	Комитет за наука, изкуство и култура	2.297.000.000
6	Министерство на външните работи	13.000.000
7	Министерство на вътрешните работи:	
	а) Министерство на вътрешните работи	3.103.000.000
	б) Гранични войски	1.048.000.000
	в) Противопожарна защита	402.000.000
8	Министерство на народната просвета	5.005.000.000
9	Министерство на финансите:	
	а) Министерство на финансите	1.000.000.000
	б) Държавни дългове	9.106.000.000
	в) Дирекция на пенсияте	9.453.000.000
	г) Областни сметни палати	50.000.000
10	Министерство на правосъдието:	
	Прокуратура	553.000.000
	Прокуратура	113.000.000
11	Министерство на народната отбрана	9.995.000.000
12	Министерство на търговията и продоволствието	414.000.000
13	Министерство на земеделското и горите	3.255.000.000
14	Министерство на строежите и пътищата:	
	а) Министерство на строежите	3.000.000.000
	б) Главна дирекция на трудова повинност	550.000.000
15	Министерство на местното стопанство и благоустройството	895.000.000
16	Министерство на железоп. атом. и водни съобщения:	
	Министерство на пощите, телеграфите и телефоните	618.000.000
	Министерство на индустрията и занаятите	2.742.000.000
	Министерство на електрификацията и мелiorациите	2.658.000.000
	Министерство на мините и подземните богатства	1.074.000.000
	Министерство на мините и подземните богатства	1.043.000.000
	Министерство на народното здраве	313.000.000
	Министерство на труда и социалните грижи	1.043.000.000
	За усилване кредитите за заплата	2.030.000.000
	За усилване кредитите за заплата	1.514.000.000
24	Резервен фонд	1.200.000.000
	Всичко разходи	69.000.000.000)

(Бюджетпроектите за разходите на отделните министерства и учреждения са отпечатани в отделна брошура и раздадени на народните представители)

Председател Райко Даминов: Има думата на министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната. Похрепнат и ръкожмъкнат.) Уважаеми народни представители и народни представители! Аз съм щастлив, че можах да внеса от името на правителството бюджета на държавата за 1948 г., почти напълно съвременно във Великото народно събрание. За пръв път от много години немам бюджета на държавата се постави на съображение в Народното събрание в първите дни на януари. Като се има пред вид, че се налага съставянето на бюджета да се съобрази с постановленията на Конституцията на Народната република Българска.

гария, не може да не се признае, че закъсняването с няколко дни е повече от оправдано.

В изложението което правя по поръчение на Министерския съвет, ще се постарая да дам: първо, един общ поглед върху стопанството в чужбина; второ, характеристика в общи черти на развитието на стопанството в нашата страна; трето, характеристика на закона за бюджета и на структурата на самия бюджет; и, четвърто, един анализ на уipaжението на бюджета за 1948 г., свързан с обосноваването на предвижданията в бюджета за 1948 г.

Една от най-съществени особености на развитието след втората световна война е рязкото очертаване на различието във възстановяването и стопанското развитие на страните от капиталистическия лагер и на страните от демократическия антиимпериалистичен лагер начело със Съветския съюз. Докато след първата световна война Съветският съюз беше единствената страна противостоеща на капиталистическия свят, сега той е начало на цяла редица страни на истинска народна демокрация, които по свои собствени пътища вървят към изграждането на социализма. След първата световна война възстановяването и стопанското развитие на самия Съветски съюз беше свързано и по много начини възприетствувано от гражданската война и от интервенцията на империалистическите сили. След втората световна война, опирайки се на достиженията в областта на плановото стопанство, на огромните успехи в индустриализацията на съветската страна и на колективизацията на земеделското стопанство, а така също и на пълното морално-политическо единство на съветските народи, Съюзът на съветските социалистически републики с гигантски крачки тръгна по пътя на стопанското възстановяване и развитие. С паричната обмяна от 16 до 22 декември 1947 г. Съветският съюз ликвидира едно от най-зловредните отражения на войната и премина към бързото и пълно нормализиране на стопанския живот и на снабдяването на населението. Крайно забележително е, че именно Съветският съюз първи решително премина към нормализиране на стопанския живот, докато най-мощните капиталистически страни — Съединените щати на Северна Америка и Великобритания — тепърва въвеждат или засилват строги разпределителни и други стопанско-политически ограничения.

В Съюза на съветските социалистически републики няма и помен от прояви на стопанска криза, няма никаква опасност от безработица и спиране на производството. Напротив, всички живи сили и материални възможности се използват най-пълно за възстановяването на огромните разрушения от войната и за укрепването и развитието на социалистическата икономика. Огромните задачи, които поставя Сталинската следвоенна петилетка, бидоха изпълнени в съответната си част още през първата година с значителни превъзможения, което е един реален залог за това, че целите предвиждания на петилетката ще бъдат изпълнени, и то в течение само на четири години, вместо на пет години.

В страните на народната демокрация въпреки големите разрушения от войната в някои от тях и всеотдайното стопанско и финансово въстание в други, кипи творчески ентузиазъм за възстановяването и развитието на народното стопанство във всички негови области. Във всички тези страни се почерпиха поуки от опита на плановото стопанство в Съветския съюз и успешно се мобилизират народните сили и местните ресурси не само за стопанското възстановяване, но и за изграждането основите на социалистическо планово стопанство.

С огромен ентузиазъм и голяма жертвоготовност се запетиха народите на Федеративната народна република Югославия да осъществяват петгодишния план за развитието на народното си стопанство. В своята новогодишна реч легендарният вожд на югославянските народи маршал Тито даде конкретни данни за изпълнението на стопанския план за 11-те месеца на 1947 г., което е около 100% във всички сектори на стопанството, и с превъзможение в някои от тях. Народите на Чехословашката република с упоритост изпълняват двегодишния стопански план както и героичният полски народ работи с твърда воля да осъществи тригодишния план за възстановяването на своята страна. Унгарският народ си постави също така високи цели за осъществяване със своя тригодишен стопански план и отбеляза крупни успехи в неговото осъществяване преди всичко с това, че пресече катастрофалното развиване на инфлацията, немалката република в Европа и в света, Румъния също е предизвикана на свой народостопански план, след като проведе успешно една смела парична реформа и национализира емисионната банка.

Българският народ, въпреки крайно неблагоприятното стичане на три последователни суши, намира достатъчно сили да изпълни първата половина от двегодишния държавен народостопански план даже с превъзможение във всички онези области, в които това изпълнение зависеше от мобилизирането на народните сили и от използването на местните материални източници.

Само затрудненията във външната търговия и слабата реколта от 1946 и 1947 години попречиха да се изпълни двегодишният стопански план за 1947 г. във всички направления.

Съвсем друга картина представлява стопанския живот на капиталистическите страни в Европа и извън Европа.

Най-мощната капиталистическа страна, в която реакционните среди издигат своята претенция за световно господство — Съединените щати на Северна Америка — е застрашена от една остра стопанска криза. Самият председател на Съединените щати, Труман, в своята реч по радиото от 24 октомври 1947 г. изтъква опасността от развиването на инфлацията. Той каза изрично след-

ното: „Милиони семейства с малки и умерени доходи са вече жертва на инфлацията. Тези семейства харчат от спестяванията си. Те ипотекират бъдещето си, като правят дългове. Те живеят без неща, с които би трябвало да живеят.“

Труман не може да отрече свойствените на капитализма обществени противоречия. „Въпреки че производството е голямо — изтъква Труман — цените се покачват; въпреки че почти всеки един е на работа, много хора не могат да си доставят необходимите неща; въпреки че националният доход достигна до нова височина, покупателната сила на много хора намалява. Ще ви цитирам — казва Труман — някои цифри, които показват как покачва се цените на живота се увеличава. От средата на 1946 г. е станало следното: цените на облеклото са се покачили с 18%; домашните потреби са се покачили с 18%; храната се е покачила с 40%. Само по себе си всички тези неща се е покачил с 23%, а покачването на живота продължава. През последните три месеца индексът се е повишил с 16%. Цените на едро също се повишават. От средата на 1946 г. цените на текстилните произведения са се увеличили с 30%, на металите с 35% и на строителните материали с 41%. Тези увеличения в цените на едро — изказва изрично опасение Труман — се отразяват във всяка една индустрия и търговия и евентуално те ще се отразят и върху цените на дребно.“

При това председателят Труман, като се обявява на думи за системата на свободната инициатива, смята, че трябва да се вземат мерки, за да се сложи край на високите цени, на трудностите и на бедствията, които ги придружават.

Само преди няколко дни на националната индустриална конференция в Съединените щати видни стопановеди и стопански дейци се изказаха, че е предстоящо още по-голямо засилване на безработицата. Някои от тях преценяват, че в течение на 1948 г. броят на безработните може да достигне дори 8 милиона душ.

От миналата зима, в течение на цяла година вече, втората по сила и значение капиталистическа държава — Великобритания, се гърчи в една стопанска криза, перспективите на която са към по-нататъшно изостряне. Въпреки използването на големия заем от Съединените щати в размер на 3½ милиарда долара и въпреки изразходването му за много по-кратък срок, отколкото се предвиждаше, английското стопанство не почувствува никакво облекчение. Вместо засилен внос от Америка, английското правителство провежда сега противоположна политика — колкото се може по-малко внос от Съединените щати и колкото се може по-малко търговия с европейските страни. Подписаната преди няколко дни търговска спогодба между Великобритания и Съветския съюз е най-забележителната проява на тази нова търговска политика във Великобритания и на провалянето на твърдолобата политика на бойкотирание и саботиране на търговските връзки със Съветския съюз.

В Франция и Италия развиването на инфлацията продължава. И то не е случайно. С него се цели прехвърлянето на тежестите от войната върху трудещите се от градовете и селата и провеждане на възстановяването на стопанството в полза на капиталистическите картели и тръстове за сметка пак на жертвите, наложените на работниците, селяните и другите дребни и средни стопански съществувания. Въпреки голямата помощ от Съединените щати, искана дори с залагането на своята икономическа независимост, тези страни са изправени пред все по-остри класови борби, при които работническото отстоява не само своите завоевания с толкова жертви права, но и своето физическо съществуване.

Твърде интересно е да се проследят и отношенията между страните от капиталистическия лагер и тези от лагера на социализма и на народната демокрация. Съветският съюз въпреки големите свои затруднения, следствие разрушенията от войната и катастрофалната суша през 1947 г., успя да окаже широка помощ на много страни при пълно зачитане на тяхната стопанска независимост и национален суверенитет. Без сянка от стремление да завоева или да завладява стопански позиции в тяхната икономика, Съветският съюз развива най-широки търговски връзки и всеотрайно стопанско сътрудничество със страните на народната демокрация. Нашият народ тази година за втори път ще избегне глада за значителни свои части благодарение и на помощта с вноса на известни количества зърнени храни от Съветския съюз. Оттам българското стопанство получава суровини, течни горива, смазочни масла, метали, химикали и съоръжения от всякакъв вид от първостепенно значение за своето възстановяване и развитие.

Търговските връзки между страните на народната демокрация се укрепват и разширяват все повече, между тях се установява все по-тясно взаимно стопанско сътрудничество. Нашата страна има вече уговорени със Съветския съюз стоков кредит, в размер на 5 милиона долара, и кредит за по-дълъг срок в комплектни съоръжения за индустриализацията на нашата страна в размер на 25 милиона долара. С Федеративната народна република Югославия ние вече практикуваме всеотрайно стопанско сътрудничество въз основа на спогодбата от Блед, а с Чехословашката република имаме спогодба за инвестиционни достатъци за индустриални и електрификационни строежи в течение на четири години. Предстоят такива спогодби и споразумения за стопанско сътрудничество с Полската република, с Румъния и с Унгария.

Съвсем други са отношенията в капиталистическия лагер. На думи от всички страни се говори за свобода на търговията, но, както изтъква авторитетният бюлетен на Société de Banque Suisse, Базел, от ноември 1947 г.: „В действителност през последните месеци

бяха въведени във все повече страни ограничения на вноса и изпозването на услугите от чужбина. Тези мерки бяха продиктувани от оскъдицата на левизи, особено на североамерикански долари. Понастоящем тази нова криза в световната търговия не изглежда още да е достигнала кулминационната си точка. Както през предишните години на криза, навсякъде се правят усилия да се стимулира износът и да се ограничава вносът. С това се цели не само да се закрият вътрешните пазари и да се облагоденствуват националните стопански живот, а повече да се избягва изразходването на левизи, по-специално на долари, като същевременно има стремеж да се набавят повече долари. Оскъдицата на долари — продължава бюлетинът — въздейства не само като спъва възстановяването на свободата на световната търговия; нейните неблагоприятни отражения се чувствуват също във всички страни. Самите Съединени щати например биха могли да бъдат засегнати като доставчици от едно намаление на поръчките от чужбина. От това би последвало едно общо спадане на производството и следователно на заетите в работа лица в тази силно индустриализирана страна, докато възстановяването и стопанското поодигане биха били забавени в страните, които поради липса на левизи би трябвало да се откажат от американските доставки.

В заключение бюлетинът на Soci   de Banque Suisse изтъква: „В известни отношения това (ограничението на вноса и увеличението на износа. — Б. м.) изглежда да е най-естественият, най-логичният метод. Но като се има пред вид, че движението е главен източник на богатството, можем само да се съмняваме в ефикасността на тези ограничения. Впрочем този метод, разглеждан от гледна точка на цялото световно стопанство, е осъществим само при известни условия. Разпространето на вносните ограничения във всички страни спъва автоматически условията на същите тези страни да развият външната си търговия и парализира въобще световната търговия. С пределна наивност в цитираната статия се изтъква като единствен изход възвръщането към системата „заем-взем“ под формата на неподлежащи на връщане кредити или на безвъзмезден износ от страна на Съединените щати, колкото и политически и психологически да било мъчно да се убеди американският народ в необходимостта от една такава мярка. Все пак този метод бил за предпочитане, отколкото да се продължи отпускането на търговски кредити, връщането на които трябва рано или късно да бъде изоставено.

Също и в Франция се предприеха на няколко пъти опити да се ограничи вносът от Съединените щати, но без какъвто и да било успех. Тъкмо напоследък се съобщава от Франция, че с отпускането на временната помощ през последните дни Франция се е задължила да не прави никакви ограничения на вноса от Съединените щати. Както много правилно отбелязва именитият съветски икономист Евгений Варга в списанието „Новое время“ — № 20 от 1947 г. — няколко месеца преди появата на бюлетина на Soci   de Banque Suisse, подобно решение на проблемата е икономически абсурд. „Ако Съединените щати — изтъква Варга — искат в течение на дълъг период от време да изнасят много стоки, то те трябва и да внасят много стоки. Иначе не може и да бъде. В това се заключава вътрешното противоречие на съвременната търговска политика на Съединените щати“ — подчертава Варга.

Без да са направили какъвто и да е решителна стъпка към подобряването и развитието на търговските отношения помежду си, или може би тъкмо заради това, капиталистическите страни издигнаха искането да се създаде европейска митническа уния. Въпросът за европейска митническа уния беше поставен и на конференцията на 16-те страни, чающа доларовата помощ. Обсъжданията в тази конференция показваха колко малко съдържание има в този лозунг и колко нереално е изграждането на такава уния между капиталистически страни. Ето как известният английски седмичник „Икономист“, от 23 август 1947 г., гледа на реалността на една европейска митническа уния. Цитат: „Официалното Британско становище е било вилно, че един митнически съюз в Западна Европа е твърде идеалистично нещо, което не заслужава вниманието на практичните хора, но все пак е едно постижение, че външното министерство въобще се е съгласило да го разглежда. Американците искат, планът Маршал и идеята за митнически съюз да бъдат свързани, но никой не е толкова нереалист, че да мисли, какво един митнически съюз може да бъде създаден преди доларите да почнат да текат. Преговорите за един такъв съюз, както сър Оливер“ — британският представител в конференцията на 16-те — „казва, ще отнемат много време, може би 7, 8 или 10 години.“

Като подчертава, че Великобритания трябва да направи всичко възможно, за да стане член на един митнически съюз, който би се образувал в Европа както по политически, така и по стопански съображения, „Икономист“ подчертава, че би било много трудно да се присъедини в този съюз доминионите. Както Англия, така и другите колоннални страни щели да изпитат затруднение в уреждането на своите отношения с колонните и отношенията на колонните с останалите членове на митническия съюз. С известна доза принизъм „Икономист“ изказва съмнение, че без Великобритания би могло да се изгради митнически съюз в Европа „поради традиционното недоверие на нидерландските страни към френската експанзия“ и поради изключването на Рурската област от съюза, като в същата статия се изтъква, че не може да се поеме рискът от създаването на едно огромно натрупване на сили в Западна Европа, което може в бъдеще да се обърне срещу британските интереси, и че ако Западна Европа се спаси сама без Великобритания, то за Великобритания по този начин ще бъде изключена възможността както за стопанска експанзия, така и за политическо влияние.

В условията на капиталистическата обстановка митническият съюз нанасява предимно жертвувание на политически и сто-

пански суверенитет, както това изтъква „Икономист“. Но тази жертва, разбира се, не е за големите империалистически сили, а за средните и малки капиталистически страни. С горчивина „Икономист“ изтъква, че когато Великобритания имала желанието да подготви митническия съюз още през време на войната с намеренията се в Лондон правителства, тогава Съединените щати се противопоставили и че сега тъкмо те упражняват най-голям натиск в това направление.

Огорчението на „Икономист“ идва оттам, че намерението да се осъществи великобританската хегемония в този митнически съюз е преминало в ръцете на Съединените щати.

Съвсем другояче се поставя въпросът за митническата уния между страните на народните демокрации. Ние самите сега се намираме в най-трескаво изграждане на митнически съюз между Федеративната народна република Югославия и Народната република България. Тази митническа уния ще бъде цялостна и пълна и ще даде широки възможности за изграждането на една единна стопанска област в интереса на двете страни и за тяхното по-бързо стопанско развитие и за благоденствието на техните народи. Има вече конкретни изгледи, тоя митнически съюз да се разпространи и към други страни на народната демокрация.

Установяването на стопанско сътрудничество в капиталистическа обстановка крие винаги в себе си елемент на икономическа експанзия и на империалистически тежвания. Тъй нареченият план Маршал не е нищо друго, освен един опит от сравнително голям мащаб за такова империалистическо стопанско сътрудничество, при което по-слабите капиталистически страни трябва да поемат стопанската и политическа опека на Съединените щати. Още преди плана Маршал крупните американски картели и тръстове започнаха да пускат в Италия и Франция своите пипала, сякаш от които са с попки раса, към едрите предприятия и към командните постове в народните стопанства на тези страни.

Министър-председателят Георги Димитров: Ватиканът!

Министър д-р Иван Стефанов: Именно, това е широко известно — че в Италия Ватиканът е станал един вид агент за прехвърляне на италианските едри предприятия в ръцете на американските тръстове и картели.

Преди няколко дни само сам президентът на Съединените щати оповести условията за отпускане на помощ на европейските страни, които предвиждат между другото складиране на суровини от Съединените щати в съответните страни, нагаждане производството им към това на Съединените щати и заплащане на доставките в местна валута, която валута ще се използва по указание на Съединените щати.

Освен това се изисква публикуване и даване на Съединените щати на необходимите сведения относно употребата на дадената помощ.

Тия условия, много ясно проличава, се стремят да обезпечат на Съединените щати не само един пълен контрол върху стопанствата на страните, които получават помощта, но също така и едно непосредствено навлизане в тяхната икономика.

Трябва да се отбележи също така, че германският въпрос, както той се постави от правителството на Съединените щати, е също така въпрос на експанзия на американския империализъм в Средна Европа, експанзия икономическа и политическа с анти-съветско острие.

Ние имаме и по-близки до нас примери на такова „стопанско сътрудничество“ под егидата на империалистите в страните на нашите южни съседи. Там отдавна се практикува това сътрудничество. За неговите резултати в Гърция не може да има две мнения, че то е само пагубно за гръцкия народ, че то му струва не само икономическо зарибване, но и реки от кръв и хиляди най-свидни жертви. В Гърция напоследък излезна напълно и прикриланият факт — че нейното стопанство и финанси се уреждат и направляват направо от представителите на американското правителство и на американските капиталистически ръководещи кръгове. Дачия, бюджет, пенни, устройство на държавния апарат — всичко се урежда под пряката диктовка на американската мисия.

Що се касае до Турция, ние имаме свидетелството на известния английски журналист Филип Прайс, с определена туркофилски чувства и настроения, който на 30 септември 1947 г. пише следното във в. „Манчестър Гардиан“:

„В стопанско отношение Турция все още не е напълно уредена, въпреки че тя е страна на изобилието“ — очевидно за пребиващите там англичани, които се снабляват с турски лири на черната дефинирана борса. — „Цените са високи и търговският свят трупа пари, продължава Прайс, а селяните“ — 90% от населението — „плащат много малки данъци и са погасили по-голямата част от дълговете си, сключени преди покачване на цените. Магазините и лавзарите са пълни с храни. Само средният човек в градовете не е така добре и данъчното бреме лежи върху него.“

Щом средният човек в градовете не е така добре, ние можем да си представим какво е положението на болшинството от населението в градовете и селата, което има жмичено благосъстояние много по-ниско от това на средния човек в градовете.

„Разбира се, изтъква Прайс, една от мянотните е огромната войска, която се държи на крак. Войната на първи застави турците да възраст, че те трябва да понасят това бреме. Дарението от 100 милиона американски долара е почти изцяло за военни цели, макар че една малка част ще бъде отделена за строеж на пътища...“ При тези констатации Прайс не вижда друг изход освен този, да се даде на Турция един заем — разбира се, от САЩ — от около 300 милиона долара, без да се изнасят стоки от Турция. Турция трябва да бъде поставена в еднакъв по-сигурен, в който би трябвало Англия да влезе на първо място, за да се да-

дело възможност на Турция да подобри своите начини на производство и особено на своя транспорт, та да може да се получат от нея хранителни произведения, неплащани в долари. От друга страна обаче Прайс изтъква, че цените на турските износни стоки са с 20—40% по-високи от цените на световния пазар, което, разбира се, пречи да се развие търговията с нея.

Обаче има и друга една пречка, която Филип Прайс би трябвало на мястото в самата Турция да установи, защото от своя страна Турция спря от края на октомври 1947 г. износа срещу лири стерлинги, защото установила, че има натрупани около 20 милиона лири стерлинги, с които не може да си достави онова, което й е необходимо за стопанството. Според някои оценки, сумата на турските авари в лири стерлинги била много по-голяма — около 30—35 милиона.

Тъкмо в Турция се прояви нагледно отражението на империалистическото икономическо въздействие и сътрудничество. През септември 1946 г. турската лира биде обезценена спрямо долара с почти 40%, с което се даде възможност на американските тютюневи компании и търговци да закупят турските тютюни на много изгодни за тях условия и цени. Върхем трябва да се отбележи, че американските фирми закупуват тютюните непосредствено от производителите чрез свои агенти и калюзи. Така американският капитал владее непосредствено един от най-важните сектори на турското народно стопанство.

Опирайки се на търговските връзки и на стопанското сътрудничество помежду им, страните на народната демокрация развиват и своите търговски връзки с другите страни. Мирното строителство и готовността за най-широки търговски и стопански връзки с всички страни са характерен белег на стопанските отношения на страните на народната демокрация начело със СССР. Затова в тях е най-силна волята за отстояването на траен и демократичен мир в света; затова те са последователни защитници на мира, на свободата и демокрацията.

В лагера на империализма напротив стопанската криза придобива все по-остра проява, възстановяването се възспира, назреват все по-остри класови противоречия, избухват все по-големи социални конфликти, подготвя се от правителствени и извънправителствени реакционни среди задушаването с терор на работническите стачки и граждански междусоборни и войни и се подклажда нова световна и антисветска война, с която реакцията мечтае все да преодолее нарастващите противоречия на капитализма в неговата последна стадия — империализма. Но докато силите на реакцията и влиянието на подпалвачите на войната отслабват, силите, борещи се за мир и демокрация, растат, и то във всички страни на света.

Както няколкократно се изтъкна от великия Сталин и неговия пръв сътрудник Молотов, ако се положат достатъчно усилия и упоритост, плановете на империалистите и на подпалвачите на войната могат да бъдат провалени за щастieto и благоденствието на всички народи.

Както виждате, драги народни представители и народни представители, разликата в положението и във възможностите за развитие в страните от империалистическата сфера и в страните от демократичния и антиимпериалистичен лагер е коренна. Тя отразява най-добре какво значение има установяването на една действителна народна власт и оставането на властта в ръцете на крупните капиталисти и техните представители и агенти.

Драги народни представители и народни представители! Позвовете ми сега да премина към характеризирането на стопанското положение на нашата страна.

Стопанският живот на страната и снабдяването на населението бяха особено тежко засегнати от небивалото в нашата история неблагоприятно стечение на три последователни слаби реколти. През 1945, 1946 и 1947 години, през различни периоди от годината, засушаването предизвика големи поражения почти на всички култури, като затрудни твърде много и изхранването на добитъка. През 1947 г., освен сушата, пролетното измръзване нанесе големи поражения върху лозята и овощните градини, а през зимата измръзна голяма част от есенните посеви.

Общите загуби за народното стопанство само от пораженията, нанесени на растениевъдството и скотовъдството за помечатите три години, се изчисляват на около 200 милиарда лева. Разбира се, тези поражения в растениевъдството и скотовъдството се отразиха и върху целия стопански живот. Индустрията получи много по-малко местни сурови материали, отколкото при средните реколти. Целият стокообмен остана значително под нивото, което би имал при средни реколти. Външната търговия не само се лиши от износа на значителни количества земеделски произведения в сурово и преработено състояние, но трябваше да се натовари и с внасянето на значителни количества върнени храни и дори тревен фураж. Цените на редица стоки се повишиха наистина баяно, но затова пък за продължително време, особено през 1946 и 1947 години. Кредитната система в лицето на Българската земеделска и кооперативна банка, бившата, се натовари със специални заеми за изплатяване в бедствено положение стопани. Най-сетне постигнатият в държавното съкровище останаха много по-малки, отколкото биха били, ако нямаше тези поражения, или ако те бяха се ограничили само през една или две от последните години.

Не може да има никакво съмнение, че затрудненията, произлезли от това неблагоприятно стечение на три последователни слаби реколти, биха били много по-големи, ако нямаше една народна власт и планоно ръководство на целокупното народно стопанство. Само народната власт и планоно ръководство можаха да попречат да се използва бедствено положение на трудещите се в селата и градовете от една шепя спекуланти, както това е ставало винаги в мирно и във военна време под капиталистическа обетарост. Само народната власт успява да отсече всички фронт и цялостното ръководство можаха да обезпечат най-цялостното и най-целесъ-

образното използване на оскъдните материали и стоки в интереса на народното стопанство и на трудещите се, без да изпада стрината в зависимост от чужди сили.

С големи усилия и самоотверженост българският трудещ се народ успя да преодолее най-лошите последици от слабата реколта през изтеклата година и през предходните години. Българските земеделски стопани обезпечиха, както и през предходните години, засяпането на всички есенни култури според предвиденията на стопанския план, дори и с някои превъзможия. Те предадоха почти всички свои излизъци, за да се осигури изхранването на цялото население. С успех завършиха усилията на земеделските стопани и за запазване на добитъка. Сега стадата домашни животни са в по-добро състояние и по-многобройни, отколкото в предходните години по същото време. За осъществяването на тези успехи доприносиле твърде много Общият земеделски професионален съюз, който през 1947 г. стана действително масова повсеместна профорганизация на българските селяни.

Българските работници издигнаха ударничеството и събранието до едно масово проявление и в основен метод за повишаване производителността на труда и за подобряване на производството. С големи усилия, всеотдайно и с преодоляване на места съпротивата и пасивността на ръководствата на някои частни индустриални предприятия, работниците успяха да обезпечат сравнително пълно използване на наличните суровини, спомагателни материали и запасни части в индустрията. Общият работнически професионален съюз има в това отношение големи заслуги, защото той успя да организира и стимулира усилията на българската работническа класа за постигането на тези успехи.

Индексът на обема на индустриалното производство за 11-те месеца на 1947 г. е 132.2 срещу 115.3 за същия период от 1946 г., при база 1939 г. — равно на 100. При това обемът на индустриалното производство за всеки месец поотделно е значително по-голям, отколкото за съответните месеци през 1946 г. През месеците септември—ноември 1947 г. индексът на обема на индустриалното производство е: през септември — 140.4 срещу 138.0 за 1946 г.; през октомври — 162.9 срещу 149.8 за 1946 г.; през ноември — 163.6 срещу 133.8 за 1946 г. За декември 1947 г. нямаме още окончателни данни, но по всички линии, че индустриалното производство и през декември е значително по-голямо, отколкото през същия месец на 1946 г.

Наистина има отделни индустрии, в които производството е останало почти на същото ниво, както през 1946 г., а има и такива — те са само от групата „храни и питиета“ — при които производството е дори по-малко. Общо за тази група индустрии производството е с 20% по-малко, отколкото през 1946 г. Съвсем очевидно е, че това намаляване на производството на 1947 г. се дължи изключително на лошата реколта.

Национализацията на доста много частни мини и индустриални предприятия несъмнено ще даде значителни възможности да се увеличат и подобри производството още през следващите месеци.

Външната търговия показва едно подобрене в сравнение с 1946 г. Обемът на вноса през третото тримесечие на 1947 г. вече достигна доводното ниво, докато през същото тримесечие на 1946 г. той беше достигнал едва 80% от същото ниво. По тримесечия обемът на вноса е съставлявал, при база 1939 г. равно на сто: за януари — март 1947 г. 42.5 срещу 31.7 за 1946 г.; за април—юни 1947 г. 56.7 срещу 43.4 за 1946 г.; за юли—септември 1947 г. 102.2 срещу 79.2 за 1946 г.

Износът също така показва известно разширение спрямо 1946 г. Индексът на обема по тримесечия за 1947 г. е: за януари — март 1947 г. 28.6 срещу 17.7 за 1946 г.; за април — юни 1947 г. 42.5 срещу 23.7 за 1946 г.; за юли — септември 1947 г. 53.6 срещу 55.7 за 1946 г.

През четвъртото тримесечие на 1947 г. ще имаме значително по-голям износ, отколкото през същото тримесечие за 1946 г., тъй като за октомври и ноември е изнесено почти толкова, колкото за цялото тримесечие на 1946 г. За 11-те месеца на 1947 г. износът достига 21,000,000,000 лв. кръгло срещу 13,000,000,000 лв. за същия период от 1946 г. Увеличението е 8,000,000,000 лв. кръгло, или 62%. Това увеличение само отчасти се дължи на повишението на цените. От цитираните по-горе данни за обема на износа се вижда, че нарастването на самия износ, като се елиминира влиянието на цените, е не по-малко от 30%.

Вносът за 11-те месеца за 1947 г. е 18,100,000,000 лв., докато през 1946 г. той е бил 14,300,000,000 лв. Налице е едно увеличение от 3,800,000,000 лв., или 27%.

През 1947 г. и при вноса, и при износа има значителен напредък, както по отношение на разнообразяването им по стоков състав така и по отношение на страните, с които се извършват. Отпадането на значителна част от износа на земеделски преработени и полупреработени произведения можа да бъде отчасти компенсирано с износ на рули, въглища, дървени материали и др.

Покрай действителния внос на някои съоръжения и машини особено за земеделството, строителството и транспорта, през 1947 г. бяха дадени поръчки и за изработването на големи инсталации, особено такива, потребни за електрификацията на страната, в няколко страни, въпреки големата заетост на машино-строителната индустрия в чужбина с поръчки за възстановяването на разрушената от войната.

Общото ниво на цените, след като можа да бъде задържано без никакво повишение от май 1945 г. до края на същата година, претърпя следствие слабите реколти през същата и следващите години и вследствие поскупването в чужбина известно много плавно повишение.

Интересно е да се отбележи, че измененията в цените са били най-интензивни през периода май—октомври 1946 г., като отражение на катастрофалната сума от лятото 1945 г. Тогава общото ниво на цените се е повишило с 8.9%, докато в следващите и предходващите периоди повишенията са били по-малки: за периода октомври 1946 г.

— май 1947 г. 4.5% и за периода май—октомври 1947 г. 3.3%. Подобно е развитието и при индексите на цените за отделните групи стоки.

Напоследък както и през 1946 и 1947 г., най-голямо е повишението на цените на храните от растителен произход.

Правителството на Отечествения фронт ще провежда и в бъдеще политиката на стабилност на цените и следователно на поддържане твърда основа за формирането на доходите на трудещите се в селата и градовете и за запазването на купувната способност на доходите и за запазването на националната монета от обезценяване. Трите последователни слаби реколти сплянаха твърде много ценовата политика на правителството.

От друга страна българското стопанство е все още много чувствително спрямо конюнктурните колебания на цените на стоките на нашия внос и износ на решаващите пазари в капиталистическите страни. Всяко покачване на вносните стоки, при други равни условия, поставя на изпитание задържането на цените на вътрешния пазар на онези стоки, които се произвеждат от вносните суровини или при употреблението на вносните спомогателни материали, смазочни масла, течни горива и пр. Всяко поевтиняване на износните български стоки на съответните чужди пазари, при други равни условия, натиска върху съответните цени на вътрешния пазар, и ако те не бъдат снизени, неминуемо ще последва съответно оскъпяване на вносните стоки с очертаните по-горе свои последици. Повишението на цените у нас се дължи в известна степен на покачването на много суровини и на металите в чужбина.

За да не бъдем изложени на постоянни колебания вследствие промените в конюктурата на капиталистическите страни, ние и в бъдеще ще използваме изравнителния фонд на цените с надеждата, че една добра реколта тази година ще разреши много от затрудненията в областта на цените и снабдяването.

Несъмнено е, че национализацията на индустрията ще ни даде големи възможности да установим най-точно производствените разходи на индустриалните стоки и, което е по-важно, да въздействуваме системно и всеотдайно върху тяхното снижаване. Така ние ще успеем в голяма степен да обезпечим достатъчни средства за действителната амортизация на основните фондове на индустрията, за снабдяването ѝ с достатъчно собствени оборотни средства, а по-късно и за по-голяма акумулация на средства за разширение на производството и от източниците на самата индустрия.

Постепенно трябва да се нормализират национално съотношенията на цените на различните стоки и да се премахнат всякакви похици. Някои свързват механично понижението на цените с реалния доход на трудещите се. Трябва да се подчертае обаче, че реалният доход се определя у нас в по-голяма степен от размера на снабдяването по нормирани цени, отколкото от движението на цените на едро, за които важат приведените по-горе данни.

За някои важни за прехраната продукти снабдяването е вече подобро в сравнение с миналата година по същото време. Ако за някои стоки се чувствуват временни затруднения, ние ще трябва да ги преодоляем с твърдост. Нашият собствен опит и опитът на много други страни показва, че изходът не е в повишаване на компанните доходи, а в обезпечаването на възможното най-добро при сегашните условия снабдяване по нормирани цени на работниците, служителите и пенсионерите. Тъкмо защото народната власт и плановото стопанство можаха в значителна степен да осъществят това снабдяване, тъкмо затова реалните доходи у нас не са повлияни съществено от повишението на цените. Ние можем да устоим сравнително лесно до новата реколта, за която досега признаците са доста благоприятни, без да ослабваме усилията си за разширение на индустриалното производство и за максимално стопанско строителство. С получаването на съветската пшеница ще може да се увеличат хлебните дажби и на земеделците с недостатъчни зърнени храни, тъкмо по време на усилената полска работа. Само така, по пътя на усилията за възможното при сегашните условия най-добро снабдяване, ще може да се обезпечат възможностите за повишаване жизненото ниво на всички трудещи се, а не чрез повишаване на номиналните им доходи.

След поставянето в известен ред заплатите на държавните служители с щатните таблички миналата година правителството пристъпи и към уреждане на работническите заплати с надничния блок, изработен съвместно с ръководствата на Общия работнически професионален съюз и на отделните профсъюзи. С надничния блок, който ще влезе в сила от 1 февруари т. г., се повишават умерено заплатите на най-ниско платените категории работници и всички заплати се подреждат според квалификацията, тежестта и народостопанското значение на извършената работа и вредността ѝ за здравето на работника. Освен това работниците се освобождават от данските за фонда „Обществени осигуровки“ и от плащане на данъка върху общия доход, които в бъдеще ще се плащат от предприятията. С това ще се опрости и работата по събирането на вноските и на данъка и ще се осъществят икономии в управлението на фонда и в данъчната администрация.

Коренното преустройство на пенсионното дело, което предстои да стане в близко бъдеще, ще облекчи положението на пенсионерите с най-малки пенсии.

В областта на паричното дело и на кредита може смело да се говори за едно значително подобрене след паричната обмяна, която биде предприета през март 1947 г. Вие си спомняте тогава какъв шум и каква олелия беше в същата тази зала и какво не се предричаше за българския народ от дяволските земисли на финансовия министър и на правителството на Отечествения фронт. Какво се оказа? Оказа се, че тази реформа премахна, и то напълно своевременно, смелението в паричното дело на банкноти и съкровищни бонусове, без да се причини каквото и да било сътресение в спестовността и в публичния кредит. Самата действителност, самият живот опровергава всички онези прокоби, които тогава велегласно

се разнасяха тук от известия среди по отношение на подкопаването, унищожението, провалянето на българската спестовност и провалянето на самия лъз, катастрофирането на цялото стопанство.

Без никакво болезнено отражение в стопанството, летящият дълг на държавата от около 30 милиарда лева в форма на 3-процентови съкровищни бонусове се превърна, конвертира, в един дългосрочен заем от банковата система. От друга страна разшириха се значително безкасовите плащания.

Най-добър показател за това е оборотът на Уравнителната камара при Българската народна банка, гдето постъпват за взаимно компенсиране чековете, теглени срещу отделни банки. През 1946 г. тези обороти бяха нарастнали десет пъти в сравнение с периода 1935—1939. На същото ниво бяха те и до извечернето на обмяната — март 1947 г. През октомври 1947 г., само 6 месеца след обмяната, същите обороти се повишиха повече от два пъти в сравнение с 1946 г., т. е. нарастнаха 25 пъти в сравнение с периода 1935—1939 г. Оборотите на Уравнителната камара показват голямо увеличение не само абсолютно, но и относително, т. е. в сравнение с паричното обращение. В сравнение с 1946 г. отношението на оборотите към паричното обращение е нарастнало през октомври 1947 г. над три пъти и половина.

Вънрски изкупуването на реколтата, което тази година стана в един много по-къс срок, отколкото когато и да било по-рано, банковното обращение се стабилизира около едно ниво от началото на август 1947 г. досега. Национализацията на банките и особено национализацията на индустрията дават нови и широки възможности за много по-големи подобрения в кредитната система, в организирането на спестовността и на паричното дело, както и за неговото усъвършенстване.

Аз трябва да отбележа, че и сега продължават тия безотговорни разпространения на слухове, които си имат своята точно определена политическа цел. Така например използва се обмяната в Съветския съюз, за да се разпространява слухът, че предстои такава обмяна и у нас, и то на точно определена дата — мисля на 28 декември. За щастие тези слухове намират обращение само в един много тесен кръг от хора, у онези, които имат повече средства в формата на пари в себе си, или които искат да спекулират с протажда на имуществата и на стоки и искат да знаят какво ще стане с онези суми, които биха били свързани в тях при една такава обмяна. Както обаче самият министър-председател заяви, такава обмяна не се предвижда от правителството.

Използва се и случаят с национализацията на частните минии и индустриални предприятия, за да се разпространява слухът, че след тази национализацията предстои национализацията на земята. И тези слухове се въртят в един затворен кръг от малко хора. Очевидно е за всички, че не може и дума да става за каквато национализация на земята, която се дължи от първене от един милион стопани, които работят и които със своя твърда работност и своите семейства и допринасят своя дял за изхранването на българския народ и за неговото стопанско развитие. Пък и в самата Конституция на Народната република България изрично се потвърждава правото на собственост на тези, които обработват земята. Както и при много други случаи, така и тук, всички онези, които искат да разчитат водата, за да ловят в нея риба, ще останат с захвален пръст в устата.

Други неразумни представители и кородни представители! Аз трябва да се спра с няколко думи и с няколко цифри и върху изпълнението на стопанския план през 1947 г., като се ограничи, разбира се, върху най-общите показатели.

Общото промишлено производство, индустриално и занаятчийско, малко и да покаже едно увеличение спрямо 1946 г. с 26% крпъло, представлява само 82% изпълнение на плана за 1947 г.

Общо за земеделското производство повишението спрямо 1946 г. е почти 9%, вследствие по-добрата реколта на царовината, слънчогледа, тютюна и някои фуражни растения, обаче то едва достига 3/4, 75% от плана за 1947 г. Може да има някои злонамерени хора, които да злорадствуват върху това недостатъчно изпълнение на плана, обаче всички непредубедени и честни хора у нас и чужбина ще преценят, че наистина само изключително неблагоприятните условия през 1947 г., главно за земеделците и за външната търговия, са причината за недоизпълнението на плана в тези отрасли.

Впрочем изпълнението на плана е напълно задоволително в редица индустрии и в някои отрасли на земеделското стопанство. Също така и в транспорта изпълнението на плана е напълно задоволително.

В най-малка степен е изпълнен планът в хранителната индустрия — 2/3, 66%, и в производството на електрически съоръжения — само 42%. Обаче тъкмо в тази индустрия увеличението на производството спрямо 1946 г. е най-голямо — то е 260%. В металодобиването, машиностроенето и металообработването изпълнението е 62—67% от плана, поради липсата на достатъчно метали. Неизпълненето на плана в тези индустрии се обяснява от една страна със слабите реколти от 1946 и 1947 г. и от друга страна с липсата на достатъчен внос на метали и съоръжения за металодобивната индустрия.

В сравнение с 1946 г. от всички индустрии само хранителната индустрия показва намаление с 19%. Всички други индустрии показват значително увеличение на производството спрямо 1946 г. Значително изпълнение на плана показват химическата, текстилната и дървообработвателната индустрия, както и индустрията за строителни материали и фина керамика — с 85 до 95% от предвижданата на плана.

Изпълнили са плана тютюневата, каучуковата и кожичната индустрии, някои от тях с малко превъзходие от 2 до 4%.

В каква голяма степен възникната търговия е повлияла за недоизпълнението на плана се вижда от обстоятелството, че вносът е осъществил само в размер на 60% от оного, което беше планирано, като вносът на съоръжения е изпълнен с 37%.

на каучук — с 65%, на метал и метални полуфабрикати — с 68% и на текстилните суровини — с 75%. Кожарските суровини са внесени в размер на 80% от плана. Следователно вносът на всички суровини изостава значително назад от онези количества, които бяха необходими за изпълнение плана на индустриалното производство.

Износът може да бъде осъществен в размер на 81% от плана, макар плодотите, зеленчуците и произведените от тях да са отпаднали с 70% спрямо плана, а вилата, ракиите и спиртът — почти с 90%, т. е. износът е съставлявал съответно само 30% за плодотите, зеленчуците и произведените от тях и 10% за вилата и ракиите от онези количества, които бяха предвидени по плана.

Както вече изтъквах, спрямо 1946 г. и вносът, и износът показват значително увеличение.

Слабата реколта и недостатъчният внос, разбира се, повлияха и върху изпълнението на плана по капиталовложенията, които е изпълнен в размер на 63%. Само капиталовложенията в горското стопанство са превъзшили плана с 6%. Предвидените капиталовложения в транспорта и съобщенията, включително строените на шосета, са изпълнени в размер на 89% от плана — там основното е, че се използват местен труд и се използват местни материали в неограничено количество — а културното и социалното строителство — с 84% от плана. Всички останали капиталовложения са изпълнени с по-малко от 50%, като най-малко е изпълнението на капиталовложенията в добивната промишленост, главно мините — само 26%.

Изработеният от Държавната планова комисия проект на държавния народостопански план за 1948 г. отчита повиките от алармистите и изпълнението на плана за 1947 г. и във всяко отношение представлява една голяма крачка напред в усъвършенствването на планирането на нашето стопанство.

Позволете ми сега да мина към третия раздел на моето изложение и да хвърля един общ поглед върху закона за бюджета и структурата на самия бюджет за 1948 г.

Законът за бюджета на Народната република България за 1948 г. е значително опростен в сравнение с закона за бюджета за 1947 г. Данните за приходите по приходисточниците и за разходите по министерствата са дадени в две таблици към закона за бюджета. Подробното изброяване на параграфите на разходния бюджет по ведомство не се разглежда на „бюджети“ на отделните министерства и дирекции, а се представя като една цялостна разходна част на бюджета на държавата с раздели за всяко бюджетно обособено ведомство. Не се прилагат към закона за бюджета за 1948 г. тъй наречените обяснителни таблици за разходите за личния състав на отделните ведомства.

Това не означава, че за отделните ведомства няма съставен щат, в който да са посочени длъжностите и бройките на лицата, заемали тези длъжности във всяко едно ведомство. Този щат съществува, той е утвърден и за 1948 г. Въз основа на този щат са определени разходите за заплатите на служителите в отделните ведомства. Никое ведомство не може да назначава произволно служители на отделните длъжности, които има в неговия щат. То е задължено да се поддържа строгостта на щата, установен за него от бюджетарната комисия, както тук се изказа министър-председателят др. Георги Димитров. Аз напълно възприемам неговата бележка и ще помоля от своя страна бюджетарната комисия да се занимае с законодателното преглеждане на всички щатове на отделните ведомства, за да може като орган на Великото народно събрание да каже своето мнение по тях. Текстът на чл. 3 от законопроекта подлежи на изменение в този смисъл на второ четене.

В закона за бюджета и таблиците към него е отстранено и сравнението с данните за бюджета за предходната година и за бюджетните упражнения през по-ранните години. Това сравнение е, разбира се, много интересно и поучително и то трябва да се прави, но не е мястото му в самия закон за бюджета и в таблиците към него. Това ще стане в особени публикации и в отделни таблици, представляващи материали за проучването на бюджета за 1948 г. Такава таблица се раздава и на вас днес.

За пръв път в закона за бюджета за 1948 г. се включва одобряването на приключването на бюджетните упражнения за минали години. С чл. 17 се одобрява приключването на бюджетите на държавата за 1943, 1944, 1945 и 1946 години с общите суми на приходите, разходите и съответните излишъци или недомъци общо по резоните и извънредните бюджети. В бъдеще законът за бюджета на държавата ще съдържа одобряване приключването само за една единствена бюджетна година. Трябва да отбележа, че ние сме вече в изправност в това отношение, защото с закона за бюджета за 1948 г. отчитаме приключването на бюджета за 1946 г., както това се предвижда в закона за бюджета и за отчетността по бюджета.

С чл. 18 се одобрява приключването на бюджета на Главната дирекция на държавните железници и пристанищата за същите години — от 1943 до 1946 включително. След приключването на бюджета за 1947 г. няма да има вече гласуване на бюджети на Главната дирекция на българските държавни железници и пристанищата, няма да има и одобряване на приключването му, тъй като от 1 януари 1948 г. българските държавни железници излизат на самоиздръжка и техният финансово-стопански план и отчет ще бъдат одобрявани и утвърждавани според постановленията на закона за държавните предприятия на самиздръжка, респективно постановленията на съответните специални закони, доколкото има такива.

В закона за бюджета на Народната република България има няколко преходни постановления, които са свързани със съществувалите преходни положения в преустройството на държавния апарат и изграждането му съобразно с Конституцията. Такова по-

становление е преди всяко постановлението на чл. 2, с който се изтъква министърът на финансите, със съгласието на съответния министър, да прехвърля през годината от разпоредите бюджетни кредити суми за издръжката на околните народни съвети или управи, които сега още не са създадени, нямат свои бюджети и в течение на 1948 г. не ще могат да разполагат със средства, ако не се предвиди това прехвърляне.

В закона за бюджета за 1948 г. се предвижда и прехвърлянето на някои вноски на общините в бюджета на държавата по чл. 11. Но с това не се разрешава износът за прехвърлянето на излишъците прехвърляния на суми от общините към държавата и за това е целесъобразно да се включи една нова алинея към чл. 11, за да може Министерският съвет в течение на 1948 г. да освобождава общинските управи и от други вноски, както и да се отстъпят приходи по държавния бюджет на местните народни съвети, респективно на местните управи.

Това постановление се налага, за да може в течение на 1948 г. да се проведе едно пълно опростяване на финансовите отношения между държавата и местните народни съвети в областта на бюджета. Сега са наплатени редица кръстосани прехвърляния на суми от държавния бюджет към общинските бюджети и от общинските бюджети към държавния бюджет с отделни разпоредби законоположения. Тези кръстосани прехвърляния на суми са резултат на стремлението на държавата да облекчи своето финансово потоване за сметка на общините. Сега със създаването на пълно единство в уреждането на бюджетните въпроси за държавата и за местните народни съвети от правителството по предложение и предложението на Министерството на финансите такова стремление се изключва. Министерството на финансите ще носи еднакво отговорност за издръжката на бюджета на държавата — в смисъл на централното управление — както и за издръжката на бюджетите на местните държавни органи. През 1948 г. трябва да се ликвидира именно с тези остатъци, наплатени от миналото.

С други две постановления се предвижда съкращаването и прехвърлянето на отделни длъжности и служби между министерствата помежду им и между тях и народните съвети и управи — чл. 4 — и прехвърлянето на кредити от един параграф в друг в едно и също ведомство, ако това се налага поради изменение на работата на тези ведомства — чл. 5.

С други постановления — чл. 12 — се премахва заделянето на суми от глоби и конфискации по чл. 419 от закона за митниците; отменява се законът за държавните и гарантираните от държавата дългове, които се включват изцяло в Министерството на финансите — Главната дирекция на държавните дългове се включва в Министерството на финансите — чл. 14; предава се на профсъюза на финансовите работници в България взаимноспомогателната каса за личния състав на финансовото ведомство по взаимно споразумение — чл. 13 — и т. н.

Нещо съвършено ново за нашата бюджетна практика е създаването на един резервен фонд с значителната сума от 1.200.000.000 лв. От този резервен фонд ще могат да се прехвърлят кредити по решение на Министерския съвет за покриването на непредвидени и извънредни разходи. Досега липсата на такъв резервен фонд правеше наложително гласуването на допълнителни бюджети от самото Народно събрание при изникването на най-малките непредвидени и неотложни потребности, които не могат да се покрият с предвидените в бюджета кредити.

Бюджетът за 1948 г. представлява в няколко отношения значително изменение и подобрение в сравнение с бюджета за 1947 г. Въпреки това и бюджетът за 1948 г. е все още един преходен етап към осъществяването на такъв бюджет на Народната република, който да отговаря напълно на Конституцията и на окончателното устройство на Народната република България. Това, което ние още да се занимаем в развитието на държавния бюджет и което няма никакво отношение да се съмняваме, че ще бъде осъществено за следващата 1949 г., е включването в държавния бюджет на бюджетите на местните народни съвети с общите им суми и избираването на извънредни бюджети. Едва с бюджета за 1949 г. вероятно ще можем да припомним напълно онова изграждане на бюджета, което да обезпечи напълно вземането под внимание на всички обстоятелства, условия и възможности, които определят общата сума на бюджетните приходи и разходи и тяхната структура. Едва за 1949 г. бюджетът ще може да бъде изграден в бъдеща съобразност със стопанския план за същата година и въз основа на проектите, предложени от всички бюджетно обособени държавни органи — местните народни съвети и отделните подразделения на централните ведомства.

С бюджета за 1948 г. се осъществява почти пълно единство по отношение на всички приходи и разходи на централните държавни органи и на контролираните от тях фондове. За пръв път в историята на бюджета у нас се осъществява такова единство. Сега остават извън държавния бюджет фондът на обществените осигуровки, респ. бюджетът на Института за обществено осигуряване, пензионните фондове на минорите и държавните банки и изравнителният фонд на пените. 17 обособени досега фондове или отделени от бюджета държавни сметки се прехвърлят с включването им в държавния бюджет. Това включване става не механически с едно прехвърляне към държавния бюджет, а органически — като се отнасят съответните приходи и разходи пера според тяхното финансово-икономическо естество и предназначение.

Подобно единство в течение на 1948 г. ние ще се постараем да осъществим и по отношение на бюджетите на общинските народни съвети, като останалите някои бюджетите им само обособяваме на самоиздръжка предприятия и стопанства, а всички фондове и сметки

се включат в бюджетите. За бюджетите на околийските народни съвети ще вземем отсега мерки да не се допускат никакви отклонения от принципа на единството на бюджетите.

Една задача, която трябва също така през 1948 г. да бъде решена, е задачата за връзката между държавните предприятия и бюджета на държавата, респ. бюджетите на местните народни съвети за предприятията от местно значение. Тук се касае за едно съвръзване на финансово-стопанските планове на държавните предприятия с бюджета на държавата и бюджетите на местните народни съвети.

Повинет от Великото народно събрание преди няколко дни закон за бюджета и отчетността по бюджета обезпечава, както вече имах случай да изтъкна това пред вас, действително осъществяване на други два основни принципа, върху които трябва да се изгражда държавният бюджет — неговата разходност и възможност. Посредством тримесечните бюджети и месечните касови планове ще може да се проведе действителното съобразяване на бюджетните приходи и разходи със съществуващите и менищите се условия и възможности, от една страна, както и уравновесяването между разходите и приходите от друга страна.

Данъчната система претърпя коренно преустройство от една страна с възникването на единния прогресивно-подоходен данък и от друга страна с преустройството на данъка върху оборота, което е предложено с внесенния във Великото народно събрание законопроект.

Прогресивно-подоходният данък, въпреки крайно неблагоприятните условия, при които трябва да се извърши неговото провеждане, вече се утвърди като данък, осъществяващ максимална данъчна справедливост, съвременност в облагането и съобразяване с положителните възможности на данъкоплатците.

Новият данък върху оборота представлява не само едно коренно преобразуване на сега съществуващата данъчна система, но и въвеждане една нова основа на същото облагане. С този данък облагането се поставя на една планова основа, като се съобразява с условията и възможностите на производството и със създаването и разпределението на принадлежната стойност.

С новия данък върху оборота се премахват акцизите, тъй наречените такси върху фактурната стойност, патентното облагане, общинският налог, отчасти гербовият налог при обектирането на фактурите и някои още други видове данъци. По този начин се постига едно пълно опростяване на данъчната система, за което у нас много се е говорело в течение на десетилетия, обаче никога не се е въвеждало. Едва сега става възможно това коренно преустройство на измната данъчна система, когато няма никакво място за приваждания за занитаване или влиянието от отделни категории капиталисти. Неособнята собителност и алчност на занитаваните и политически рвистелни капиталистически групи бяха основният фактор за изграждането на една разрохкана данъчна система със случайни и обективни неособновани стълбове за отделни стоки и групи стоки, както и за всякакъв вид други неособнованости.

Провеждането на новия данък върху оборота ще стане на два етапа. Първият етап изхожда от съществуващото положение, като въвежда в него само минимални изменения за премахване на големите неособнованости. Вторият етап ще се проведе, когато ще имаме вече всички проучвания относно целогообразването в отделните отрасли на производството и след като се извърши внимателна преценка на действителната стойност на производствените съоръжения. Национализацията на индустрията несъмнено ще облекчи извършването много тези проучвания и много е вероятно да успеем да се справим с тази задача още преди края на настоящата бюджетна година, така щото бюджетът за 1949 г. да може да се изгради вече върху окончателно установения данък върху оборота.

В приходния бюджет са направени още някои съществени изменения в номенклатурата на приходните пера. Преди всичко вносните от печалбите на държавните предприятия, които бяха разпръснати в бюджета за 1947 г. на няколко места, се събират в един параграф, който е поставен на второ място след данъка върху общия доход. И наистина тези вноски представляват нещо, което замества данъка върху общия доход от бившите частни предприятия. В един нов по същество § 9 се предвиждат постъпленията от разликите в цените на нарядни стоки, които са отпуснати за свободна продажба на населението по повишени нормирани цени. Този параграф има само преходно значение, защото ние ще се стремим, колкото се може по-скоро, да установим единни цени за всички стоки и услуги в нашата страна, както това наскоро се осъществи в Съветския съюз едновременно с паричната реформа.

Постъпленията от митнищите се групират само в два параграфа — за мита и такси върху вносни стоки и мита и такси върху износни стоки, съответно параграфи 10 и 11. Постъпленията от държавните привилегии са посочени в един параграф — 12, а Министерството на финансите винаги разполага с данните за постъпленията от всяка привилегия монопол, както още се нарича, поотделно. Към държавните привилегии остават само постъпленията от продажбата на захарина, кибрита, картите за игра, бонните за цигари, хлизна, запалките и части за тях. Постъпленията от тютюневия и спиртиния монополи остават включени в данъка върху оборота. Берните и таксите са показани с общи суми по министерства и само за Министерството на земеделието и горите има подразделения на приходния параграф. Досега таксите и берните се показваха в голям брой параграфи във всяко министерство главно затова, защото бяха обособени като приходи на тези фондове, а в последствие включени механично в държавния бюджет със съответните фондове с последния.

Останалите параграфи на приходния бюджет са обособени в зависимост от тяхното финансово и икономическо състояние. Държавата се смята за това, дали са приходи от стопанска дейност,

необосбена на самонадържка, както е случаят с приходите от пощите, телеграфите и телефоните, въздушните съобщения, държавните хладилници; дали са приходи от наеми на имоти, от концесии и от земи; дали са постъпления от продажби на произведенията на училищни стопанства, разсадници, институти, професорски учения и други такова, или са вноски от общините, от продажба на имоти, бюджетни излишки, от слети фондове и т. н. В отделен параграф — 47 — е показана вносната от Дирекцията на труда, която се прави поради слиянето на обособения бюджет на Дирекцията на труда с държавния бюджет още през 1947 г.

Структурата на разходната част на бюджета за 1948 г. е различна от тази за 1947 г., главно поради промените в устройството на държавния апарат.

Съобразно с Конституцията на Народната република България се създадоха следните нови ведомства с ранг на министерства: Комисия за държавен контрол и Комитет по въпросите за науката, културата и изкуствата, а Върховният стопански съвет се пренасели в Държавна планова комисия; Министерството на железниците, пощите и телеграфите се разделя на две: Министерство на железниците, автомобилните и водните съобщения и Министерство на пощите, телеграфите и телефоните; Министерството на електрификацията, водите и природните богатства се разделя също така на две министерства: Министерство на електрификацията и мелниците и Министерство на мините и подземните богатства; от Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството се обособява Министерство на комуналното стопанство и благоустройството и Министерство на строежите и пътищата, като към тези две министерства се прибавят още някои функции. Министерството на информацията и на изкуствата се разформирова. В същност следователно създава се само един напълно нов ресор с ранг на министерство — това е Комисията за държавен контрол. Надали може да има съмнение у някого върху това, че тази комисия е една неотложна необходимост за подобряването и издигането на все по-голяма висота на държавния апарат и неговата дейност. Без един такъв постоянен държавен централен орган не е възможно да се изкоренят бюрократизмът и другите остатъци от миналото.

Освен това в разделите на разходния бюджет за останалите министерства станаха следните изменения:

В раздела на Министерството на вътрешните работи се включва фондът „Противопожарна защита“ и фондът „Трудово-възпитателни обществени“ и се прехвърли тук затворното дело от Министерството на правосъдието.

Към Държавната планова комисия се отнесе Главната дирекция на статистиката от Министерския съвет, а Главната дирекция на цени се прехвърли от бившия Върховен стопански съвет към Министерския съвет или по-точно към Комитета по стопански и финансови въпроси.

В раздела на Министерството на народното просвещение се включват фондовете на всички заведения и дарители, фондът „Заплати на персонала във вечерните гимназии“, фондът „Училищни такси при народните гимназии“, фондът „Училищни такси и училчески институти“, фондовете на Художествената и Музикалната академия, общият фонд за подпомагане на студентите, фондът „Академичен и симфоничен оркестър“, фондът „Библиографски институти“, фондът „Училищни бази“ и фондът „Училищни пансиони при гимназиите“.

В раздела на Министерството на финансите се включва Главната дирекция на държавните дългове, Дирекцията на пенсията, която беше също с отделен бюджет, както и Главната дирекция на държавните дългове, областните сметни палати. Българската държавна лотария и службата на държавните имоти, която досега беше включена в Министерството на земеделието и държавните имоти.

В Министерството на строежите се включи Главната дирекция на трудовата повинност, която досега се числеше към Министерския съвет.

В Министерството на труда и социалните грижи — досега Министерство на социалната политика и труда — се включи Съветът за обществени грижи за детето и подпомагането на пострадалите от войните, което се отдели от Министерството на народната отбрана.

В Министерството на народното здраве се включват фондовете на заведенията и дарители, а се отдели Дирекцията за физическа култура и спорт, която се отнася направо към Министерския съвет.

В Министерството на индустрията и занаятите се включи фондът „Д-р Василиадис“.

В Министерството на железниците, автомобилни и водни съобщения се включи Главната дирекция на въздушните съобщения, която се числеше към Министерския съвет.

Към раздела за Министерството на народната отбрана се прибави фондът „Музеи, паметници и гробове“.

В раздела на Министерството на комуналното стопанство и благоустройството се включва Дирекцията за водоснабдяване на безводния Делиорман.

В раздела за Комитета по въпросите за науката, културата и изкуствата се включват бюджетите на народните театри, народната оперета, държавната театрална школа и Камарата на народната култура, както и кредитите за висшето образование, заедно с автономните досега бюджети на Държавното висше училище за административни и финансови науки — бившия Свободен университет — и на Висшето училище за стопански и социални науки в Свищов.

В Министерството на мините и подземните богатства се включва държавният технически стопански контрол върху частните каменоломни.

Автономните бюджети на фондовата борса в София и на стоко-
ните борси в София и Русе с фондовете към тях се закриват, те
се преляят в държавния бюджет.

Автономните бюджети на стопанските камари се вливат в дър-
жавния бюджет, като самите камари се ликвидират, според зако-
ноуказа, по начин, одобрен от Министерския съвет.

Съгласно Конституцията местните държавни органи — об-
щински и околийски народни съвети — имат свои бюджети. Пак
според конституцията, до избирането на съветите, се назначават
от Президиума временни управи. Понеже няма възможност да се
изработят бюджетите на местните органи, така щото да бъдат пред-
видени с общите си суми в закона за бюджета на държавата, на-
лага се едно временно уреждане. Общинските бюджети се съста-
вят, гласуват и одобряват по досегашния ред, евентуално със съ-
ответните изменения, вследствие на измененията в областните ди-
рекции. Околийските бюджети за 1948 г. не се създават веднага, а
когато стане необходимо се заделят от държавния бюджет съответ-
ните средства и се делегират на околийските управи.

Твърде съществено е създаването на съответните служби в око-
лителите да става според внимателно преценените действителни по-
требности на съответните ресурси.

Министерствата на Външните работи, на Народната отбрана, на
Железопътните, автомобилните и водните стопанства и на Поштите
и телеграфите няма да имат служби при околийските народни
съвети. Също така и Народната милиция и Държавната сигурност
няма да имат служби при тези съвети.

Крупните учреждения и стопански обекти на Министерството на
земеделието и горите, на министерствата на Строежите и път-
щата, на Индустрията и занаятите и на Народното здраве, които
имат държавно значение, ще се управляват направо от съответните
министерства. Останалите учреждения и стопански предприятия от
местно значение остават под ведомството на народните околийски
и общински съвети, респ. техните управи.

За Министерствата на Електрификацията и мелiorациите и на
Мините и подземните богатства се създават специални райони, ко-
ито обхващат няколко околии според потребността. Обектите от
общодържавно значение и за тези министерства се управляват на-
право от тях.

Драги народни представители и народни представители! Пре-
минавайки към анализа на упражнението на бюджета за 1947 г., аз
трябва да отбележа, че данните за това упражнение още не са окон-
чателно готови, но аз ще се постарая да използвам за това при-
ближителни данни, с които разполагаме.

В приходната част на бюджета, така както тя бе изградена за
1947 г., можем да набележим следните по-важни приходи и да
проследим в каква степен са се изпълнили предвиденията.

По данъка върху общия доход са постъпили около 6½ мили-
арда лева срещу предвидени 8 милиарда, което прави около 80% из-
пълнение на бюджета. Данъкът върху оборота ще постъпи в раз-
мер на 6.400.000.000 лв. срещу предвидени 3.850.000.000 лв., т. е.
изпълнението е 160%.

Постъпленията от мита в размер на 3.600.000.000 лв. почти
напълно съответствуват на предвиденията.

Данъците върху спирта и спиртните напитки ще достигнат су-
мата 5.000.000.000 лв. срещу предвидени 4.500.000.000 лв. или с
10% превъзхождение на предвиденията, като вземете под внимание
вноските в приход на държавното съкровище на разликата от по-
висшението на цените на спиртните напитки през последно време.

Данъкът върху тютюна се очаква да даде 9.900.000.000 лв.,
срещу предвидени 9.800.000.000 лв., т. е. с едно незначително пре-
възхождение на изпълнението.

Тъй нареченият данък върху фактурната стойност ще постъпи
в размер на 2.400.000.000 лв. срещу предвидените 1.800.000.000 лв.,
или с превъзхождение от 33%. Този данък е интересен и затова, защото,
подобно на данъка върху оборота, отразява общото развитие на
степенообмена в страната.

Държавните привилегии, т. е. чистите приходи на държавата от
продажба на кибрит, на захарни, бобини за цигари, запалки и ча-
стите им, както и на хинин, са дали 750.000.000 лв. кръгло срещу
871.000.000 лв. предвидени, т. е. налице е едно изпълнение от 64%.

Гербовият налог е постъпил в размер на 2.900.000.000 лв., сре-
щу предвидени 2.500.000.000 лв., или с едно превъзхождение от 16%.

Берии и таксите по всички министерства са постъпили
2.550.000.000 лв. срещу предвидени 3.814.000.000 лв., т. е. налице
е едно изпълнение от 64% само.

От предприятия, капитали, имоти и пр. са постъпили
4.000.000.000 лв. срещу предвидени 5.000.000.000 лв., или изпъл-
нението е 80%.

За всички тези най-важни приходни източници, които дават
88% от всички постъпления през 1947 г., изпълнението общо е
100%.

Веднага трябва да добавя, че някои от предвиденията в при-
ходната част на бюджета съвсем отпаднаха. На първо място тук
трябва да се помне приходът, предвиден от насичане на монети в
размер на 2.000.000.000 лв., който не се осъществи, понеже не можах
да бъдат насечени такива потребните на стопанството и на наседе-
ното разменни монети. Надяваме се това да може да стане през
1948 г.

На второ място бяха предвидени да постъпят 500.000.000 лв. от
каменновъглените минни като вноска в държавния бюджет и за гео-
ложки проучвания. За да се обезпечи обаче заздравяването на фи-
нансовото положение на мините, тези вноски не се събраха. Така
отпаднаха изцяло от приходната част на бюджета 2.650.000.000 лв.,
което прави към 5% от всички постъпления.

В сравнение с действителните постъпления през 1946 г. постъ-
пленията през 1947 г. показват следните съоставки.

Данъкът върху общия доход почти напълно замести събираните
през 1946 г. данъчни постъпления, при което бяха освободени от
облагане почти 400.000 данъкоплатци и се осъществих едно много
по-справедливо облагане за останалите данъкоплатци, отколкото
при старата данъчна система, която в много отношения прилагаше
пропорционално облагане.

Данъкът върху оборота даде през 1947 г. повече от два пъти
по-големи постъпления, отколкото през 1946 г. — 6.400.000.000 лв.
срещу постъпни 3.000.000.000 лв. и данъкът върху тъй наречената
фактурна стойност — с една трета повече, отколкото през 1946 г.

Данъците върху спирта и спиртните напитки дадоха над 30%
по-големи постъпления, а данъкът върху тютюна даде почти тол-
кова колкото и през 1946 г.

Постъпленията от държавните привилегии са с почти една
четвърт по-големи отколкото през 1946 г., а от гербовия налог —
с 40%.

Берии и таксите дават едно малко увеличение от почти 20% в
сравнение с действителните постъпления през 1946 г.

Постъпленията от предприятия, капитали, имоти и пр. са в по-
вече за 1947 г. с около само 5%.

През 1947 г. имаме постъпления и от еднократния данък върху
имуществата, които отидоха да покрият разходите по извънредния
бюджет и следователно не са включени в редовния бюджет. От
този данък постъпиха като данък върху банкнотите при обмяна на
старите банкноти и бонове около 4.500.000.000—5.000.000.000 лв. и
от облагането на останалото имущество — около 2.900.000.000 лв.

Известно е, че данъкът върху банкнотите засегна по-тежко една
незначителна част от населението, като три четвърти останала
въобще незасегнати, тъй като обмяната на 20.000 и дори повече
лева биде напълно освободена от този данък.

Данъкът върху останалото имущество, за който тук също така
напомнете се говори много, че щял да смаже под своята тежест
стопаните, също така се понесе много леко, не само защото вло-
говете в банковата система бяха силно привилегировани — до
100.000 лв., т. е. около 95% от всички влогове въобще не се об-
лагаха — но и защото имуществото в домашни животни, както и
селско-стопанските сгради бяха освободени от данък. Освен това
една голяма част от земеделските стопани и от собствените на
градски имоти останаха под необлагаемия минимум. Че действително
данъкът върху имуществата беше лесно поносим се вижда
от факта, че почти 60% от данъкоплатците са си изплатили изцяло
данъка, макар да имаха възможност да го разсрочат на шест ме-
сяци в течение на три години. С изплащането изцяло на данъка
върху имуществата, тези данъкоплатци са се възползвали от го-
лямото облекчение, което им се даваше с 20-процентовото намаление
на данъка.

Сега, докато сме под впечатлението на данните за постъпле-
нията през 1947 г., целесъобразно е да премина към анализа на
предвиденията за приходите през 1948 г. Както поменав вече,
този бюджет има съвсем различна структура от бюджета за
1947 г. В таблиците, които ви са раздадени, са съставени данните
за предвидените постъпления за 1948 и 1947 г., като предвижда-
нията за последната година са пригледени към структурата на при-
ходната част на бюджета за 1948 г. А има още една втора таблица,
в която са съставени предвиденията за 1948 г. не само с пред-
виденията за 1947 г., но и с действителните постъпления за
1946 г. и 11-те месеца на 1947 г. Аз моля, веднага да си вземете
бележка от една поправка: постъпленията за 1948 г. по данъка
върху общия доход са 6.200.000.000 лв., а не 7.200.000.000 лв., както
е показано, и постъпленията по данъка върху оборота са
27.500.000.000 лв., а не 26.500.000.000 лв., както е показано в бю-
джета.

По първите два параграфа се предвижда да постъпят точно тол-
кова, колкото се предвиждаше през 1947 г. — 10.000.000.000 лв.
Национализацията на индустрията несъмнено ще се отрази върху
постъпленията от данъка върху общия доход, но през 1948 г. ние
ще имаме някои постъпления по този данък вследствие проверката
на декларациите на по-едри данъкоплатци. Ето защо предвиж-
дането може да се счита за реално. От друга страна национализа-
цията на индустрията неминуемо ще увеличи постъпленията от
вноските на държавните предприятия от чистите им печалби. А
ние предвиждаме да постъпят общо по тези две пера 10.000.000.000 лв.

Предвиденията за постъпленията по параграфите от 4 до 7
включително са намалени значително в сравнение с предвиденията
за 1947 г. с оглед на действителните постъпления през 1947 г.

Данъкът върху оборота, както се предвижда за 1948 г. в сре-
днение със съответните приходни източници за 1947 г., е увеличен
само с 18%. Надали може да се оспори реалността на така пред-
виденото увеличение. Ако имаме даже само една средна реколта, то
през последните три месеца от годината ние ще можем да осъще-
ствим чрез данъка върху оборота постъпления, които ще оправдат
предвиденото на едно такова увеличение.

Съвсем нов приходен параграф представляват постъпленията от
съвкупната продажба на нарядни стоки. Както изтъках, това е един
параграф, който ще има много кратък живот. Ако реколтата тази
година е много добра, вероятно за 1949 г. той няма да съществува.

Постъпленията от мита се предвиждат в същия размер, както
през 1947 г., или с 450.000.000 лв. повече в сравнение с действи-
телните постъпления през 1947 г.

Постъпленията от държавни привилегии са предвидени с едно
голямо увеличение от 88% спрямо предвиденията от 1947 г. и с
повече от 100% в сравнение с действителните постъпления през
същата година.

Основание за така предвиденото увеличение е повишението на
цената на кибрита и необходимостта да се внесе повече захарни,
да се замести липсващата захар.

Постъпленията от гербов налог са предвидени в същия размер или с едно намаление в сравнение с 1947 г. с около 400 милиона лева, тъй като една част от гербовия налог ще бъде събирана заедно с новия данък върху оборота.

Берите и таксите общо за всички министерства са предвидени в същия размер, както за 1947 г., но с около 1 милиард лева повече от действително постъпващите през същата година. Основанието за това предвиждане е, че берите и таксите бяха увеличени в течение на 1947 г. и едва през 1948 г. това увеличение ще се отрази за една цяла година. Освен това, както имах случай да изтъкна наскоро при изясняването на законопроекта за бюджета и отчетността, по бюджета през 1948 г. всички министерства и дирекции се задължават с този закон да следят по-отблизо намереното събиране на всички берин и такси.

Глобите и конфискациите са предвидени с едно увеличение от 180 милиона лева в сравнение с постъпленията за 1947 г. поради това, че има още доста много случаи за изхвърляне на суми по конфискации, както по стари дела, така и по дела, които тепърва ще бъдат заведени.

Постъпленията от пощите, телеграфите и телефоните се предвижда да бъдат увеличени с 550 милиона лева в сравнение с действителните постъпления за 1947 г., главно вследствие разрастването на телефонната мрежа.

Вноските за Дирекцията на труда са намалени с повече от 1/3 в сравнение с предвижданията за 1947 г., тъй като се оказа, че тези предвиждания са били прекалено високи. И съответните кредити, предвидени в разходния бюджет, останаха неизползвани.

Вноските на общините за пенсии на общински служители и други подобни са намалени с 5% в сравнение с 1947 г., а от същите фондове се очаква да постъпят само 435 милиона лева.

Както вече сте забелязали по разпаданите ви таблици, общата сума на предвидените постъпления за 1948 г. е с кръгло 6 милиарда лева по-голяма, отколкото за 1947 г. Трябва обаче да се обърне внимание на обстоятелството, че за 1948 г. не се предвиждат някои приходи-изчисления, които през 1947 г. е трябвало да дадат кръгло 3 милиарда лева постъпления в държавното съкровище, но не са ги дали; а не се предвиждат и за 1948 г. каквито и да било постъпления. Следователно увеличението на предвижданията за 1948 г. спрямо 1947 г. не е 6 милиарда лева, а 9 милиарда лева, или 15%. Аз въобще искам да предупредя тия, които правят сравнение на данните по бюджета за 1948 г. с тия от бюджета за 1947 г. Може някой неоправен демагог да бъде съблазнен да покаже, че бюджетът на държавата за 1948 г. е увеличен в сравнение с бюджета за 1947 г. с цели 12 милиарда лева и повече. Това обаче няма да бъде правилно, защото бюджетът за 1948 г., както вече помислях, включва в себе си много фондове, някои от които са с много големи суми, какъвто е например пенсионният фонд.

Нека разгледаме сега разходите през 1947 г. и разрешените кредити за 1948 г. Аз не мога още да приведа данните за действителните разходи за 1947 г., тъй като ми разрешихме да станат издавания на издавания до 25 декември 1947 г. платежни значоци до 6 януари 1948 г. за сметка на бюджетното управление за 1947 г.

Въпреки многократните напомняния на Министерството на финансите, министерствата и другите бюджетно-обособени учреждения и тази година закърнях с отчитането и оформяването на своите разходи и струпах през декември неколкократно много разходи. За тези разходи именно нямаме още сведения колко са, а те са до известна степен извънредни за отделните министерства.

Общата сума на разходите по редовния бюджет на държавата за 1947 г., такъва какъвто беше той по себе си, без съобразяване със структурата и състава на бюджета за 1948 г., надали ще надмине 52 милиарда лева и те ще бъдат покрити с постъпленията само от редовния бюджет. Помислете дясно дясно за действителните разходи през 1947 г. с разпределението им по тяхното естество и по министерства, аз ще си послужа с данните за предвидените кредити по бюджета за 1947 г., като обаче ви обърна вниманието, че за 1947 г. имаме недоразходване на предвидените кредити в размер на най-малко 10% общо средно за бюджета. Като се има пред вид, че разходите по строителството и капиталовложенията въобще се изразходваха почти напълно, то недоразходването на другите кредити по управлението и веществените разходи за учрежденията е по-голямо от 10%.

Преди всичко искам да проследя пред вас структурата на разходния бюджет по финансово-икономическото естество на разходите. За тази цел неохотно разграничав следните категории разходи:

Лични, които обхващат всички заплати, добавки към заплатите по закона за платните таблици и всички добавки в натура, като храна, облекло и др.

Веществени разходи, които покриват набавянето на всички потребни на ведомствата вещи и услуги от пазара.

Издавания по държавните дългове и пенсии.

Вноски на други публично-правни тела в България и на международни организации.

Субсидии и помощи, дадени на организации и частни лица. Освен показаната обща сума по тази категория разходи, в кредитите на Министерството на земеделието и горите са предвидени 1 милиард лева не само за обзавеждане на машинно-тракторни станции — които, както е известно, обслужват и трудово-кооперативните земеделски стопанства и частните стопани, доколкото съществуват условията позволяват това — а така също и за подпомагане пряко на самите трудови кооперативни земеделски стопанства.

Капиталовложения — нова категория — които обхващат всички кредити за строежи на сгради, язовири, пътища и за набавяне на съоръжения от трайно естество.

За 1948 г. се предвижда един резервен фонд от 1.200.000.000 лв., както помислях по-горе, от които 400 милиона лева отсегашно предвиждаме да бъдат отнесени към капиталовложенията. Това е още лично предвиждане, за което трябва да има решение от Министерския съвет.

Сега да проследим как тия отделни категории разходи се формират през 1948 г. по бюджета и през 1947 г. пак по бюджета, съобразно със структурата на бюджета за 1948 г.

Личните разходи са намалени с около 540 милиона лева, или с почти 5%, тъй като срещу 22.300.000.000 лв. за 1947 г. се предвижда 21.800.000.000 лв. кръгло за 1948 г. Тук не трябва да се смята, че цялата тази разлика се дължи на едно съкращаване на персонала във ведомствата. Ако се съди въобще по предвидените суми за лични разходи, то съкращаване на персонала няма предвидено в бюджета. Защото и преди за 1947 г., не бяха изразходвани 22.300.000.000 лв. Една голяма част от тях останаха неизразходвани по простата причина, че министерствата, които имат голям дял, както е Министерството на народното здраве, в още по-голяма степен Министерството на народната просвета не можаха да намерят лица да заемат предвидените в статутите им за 1947 г. служби.

С помисля обаче на досега извършената работа от правителствената комисия по рационализацията на държавния апарат, както и с помощта на всички министерства и бюджетно-обособени ведомства, ние ще можем да сведем действително личните разходи до оная сума, която е необходима за правилното и добро отправяне на държавните работи при най-рационално организиране на службите. Затова може да се очаква, че от така предвидената сума 21.800.000.000 лв. за 1948 г. една част ще остане неизразходвана през тази година.

Общата сума на разходите, както е известно, за 1948 г. е по-голяма от тази за 1947 г. — 69 милиарда и съответно 66 милиарда лева. И затова личните разходи, които абсолютно намаляват, заемат относително по-малък дял от общите разходи, отколкото през 1947 г. — вместо 33% през 1947 г. те са само 31% през 1948 г. — а веществените разходи са увеличени с около 2 милиарда лева, или с около 13%: 15.900.000.000 лв. кръгло срещу 13.900.000.000 лв. Тук обратно: веществените разходи през 1948 г. се увеличават на 23% спрямо общите разходи срещу 21% за 1947 г. Плътанията по държавните дългове и пенсията са с увеличение от 1.300.000.000 лв. — 18.600.000.000 лв. за 1948 г. срещу 17.300.000.000 лв. за 1947 г. Относително следователно тези разходи спадат от 28% от общата сума на кредитите за 1947 г. на 26% за 1948 г.

Вноски, помощи и настръхания са намалени от 4.900.000.000 лв. от 1947 г. на 2.900.000.000 лв. за 1948 г. и техният дял спада от 7% на 4% от общата сума на кредитите.

Най-съществено изменение е в разходите за капиталовложения: срещу 6 милиарда за 1947 г. се предвижда изразходването на 9 милиарда за 1948 г., или е налице едно увеличение от 50%. Разходите за капиталовложения съставляваха в 1947 г. 9% от общата сума на кредитите, а ще съставляват за 1948 г. 13% от общата сума на кредитите.

Ако проследим разпределението на разходите по тяхното икономическо назначение, което проследяване ние засега можем да извършим само по много груби преценки, ние ще забележим следното развитие в бюджета за 1948 г. в сравнение с бюджета за 1947 г.

За културно-просветни цели се предвиждат 200 милиона лева в повече, отколкото миналата година — 7.202.000.000 лв. срещу 7.010.000.000 лв. за 1947 г., като извън това 100 милиона лева за довършване на Наредната библиотека са отнесени към капиталовложенията.

За здравни и социални цели се предвиждат 900 милиона лева в повече, като се вземат под внимание само онези суми, които са изразходвани по редовния бюджет за 1947 г. — 15.500.000.000 лв. срещу 14.600.000.000 лв. за 1947 г. Тези разходи обаче не изразяват всички социални и здравни грижи на държавата, защото извън тях се извършват още здравни и социални обслужвания на трудещите и от Института за обществени осигуровки, и от фонда „Здравна застраховка“, както и от пенсионните фондове на министерствата, на служителите в държавните банки и някои други още. Освен това тия нареченият Общ съюз за народни кооперативни болници извършва строежи на здравни учреждения на кооперативна база по един съвършено своеобразен начин, който ние все пак ще се постареем през 1948 г. да разширим така, че да можем да включим и този фонд в държавния бюджет.

Институтът за обществени осигуровки е разходвал за 1947 г. 1.500.000.000 лв. като пособия за лечение, за пенсии, за майчинство, за инвалидност и старост на работниците. Може да се очаква, че за 1948 г. тези разходи на Института за обществени осигуровки ще достигнат 2.000.000.000 лв.

Фондът „Здравна застраховка“, който обслужва служителите, пенсионерите и техните семейства, е изразходвал през 1947 г. над 350 милиона лева и може да се очаква, че през 1948 г. ще се изразходват не по-малко от 570 милиона лева, като освен това се предвижда изразходване на 200 милиона лева за строежи пак от фонда „Здравна застраховка“.

Извън тези здравни строежи, които се извършват от Министерството на народното здраве, от Института за обществени осигуровки, от фонда „Здравна застраховка“, Общият съюз на народните кооперативни болници е вложил през 1947 г. 300 милиона лева, а е запланирал през 1948 г. 500 милиона лева за строежи на болнични учреждения.

За капиталовложенията казах вече, там увеличението е най-голямо — 50%.

Стопанско ръководство и стопанска дейност. Касае се за стопанските министерства, които сега имат съвършено друга функция, отколкото имаше преди няколко години и някои от тях даже преди

един месец, както е с Министерството на индустрията след национализацията на индустрията, с Министерството на финансите след национализацията на банките. Включени са и учреждения, които извършват стопанска дейност, която обаче не е обособена на самостоятелна. Такива са например Дирекцията на пощите, телеграфите и телефоните, която има бюджет над 2 милиарда лева — учредение обаче, което по моя преценка би могло да премине на самостоятелна. Тук са включени въздушните съобщения, които са развита от пощите, телеграфите и телефоните не могат да минат на самостоятелна, понеже те ще си оставят едно дефицитно предприятие, каквото са и в много други страни с развито въздухоплаване. Тук се отнасят и разходите по поддръжка на шосейната мрежа, която се използва, както е известно, безплатно от населението. Дали много или малко се пътува по шосетата, за това не се държи сметка.

За всички тези разходи, значи, за стопанско ръководство и за отнасянето на известна стопанска дейност, която не е обособена на самостоятелна, се предлагат кредити, които показват едно намаляване от 1.400.000.000 лв. в сравнение с 1947 г. — 9.145.000.000 лв. за 1948 г. срещу 10.536.000.000 лв. за 1947 г. Това намаляване обаче не представлява едно действително намаляване на съответните разходи на държавата, а представлява само вземане под внимание обстоятелството, че през 1947 г. една голяма част от предвидените кредити не бяха използвани. Имаше предвиден много голям персонал за някои стопански ведомства. Този персонал не можеше да бъде назначен за щастие, и сега, след като се свърши работата на правителствената комисия за рационализация на държавния апарат, се вижда, че може без заемането на тези места в някои стопански ведомства.

За народната отбрана са предвидени през 1948 г. повече кредити, отколкото през 1947 г. — 9.700.000.000 лв. срещу 7.400.000.000 лв. или с 2.300.000.000 лв. повече. Това увеличение се дължи главно на необходимостта да се попълнят изчерпаните в значителна степен разходи на българската войска от храни и облекло. От складовите на българската войска се използваха храни и облекло по-рано за обслужването на войската по времето на Отечествената война и след това те не можаха да бъдат възстановени. Впоследствие от складовите на българската войска се използваха храни и облекло за разполагане и за младешките бригади. Освен това от миналата година се предлагаше — но не можа да се осъществи — още един кредит на всички новобранци за времето на тяхната служба по време на горно, но и с долно облекло. Това трябва да стане през 1948 г. Включен тук трябва да се отбележи, че разходите за войска на Народната република, в които има много разходи за възпитание и културно обслужване на новобранците, са много по-малки в сравнение с разходите на много близки и далечни, големи и малки страни. Обикновено нещо с разходите за войската в другите страни да съставляват 25—35 и повече проценти, докато у нас те са само 15%, и само толкова. В Турция например, освен че в бюджета се предлагат 35% и нещо от бюджетните кредити за войската, но се включват към тях и всички тези милиони доларови суми, които отиват за въоръжеността и разполагането две години с помощта на Съединените щати. Аз ви цитирах вече описанието на Прайс за 100-те милиона долара от Съединените щати, които почти изцяло отиват за военни цели. Даже и опази част, която отива за строеж на пътища, и тя е подчинена на съображенията за стратегическото значение на тези пътища.

В новия бюджет на Франция, който сега е, така да се каже, в разходите си мъки, като пашини.

Министър-председател Георги Димитров: Там родилните мъки са много по-тежки.

Министър д-р Иван Стефанов: ... и там процентът на разходите за войската е над 30%, а според някои оратори в бюджетарната комисия на френския парламент те надхвърлят и 35%.

За общото управление на държавата се предлагат почти същата сума, каквато имаше и в миналогодичния бюджет — 7.800.000.000 лв. срещу 7.780.000.000 лв. през 1947 г.

Най-сетне, разходите по плащането на лихвите и погашенията на държавните заеми се увеличиха значително — с 2.800.000.000 лв. срещу — от 6.300.000.000 на 9.100.000.000 лв. Трябва да се отбележи обаче, че това нарастване се дължи на плащанията по заема на ободата, които тепърва стават плащания за цяла година, както и на отложените плащания по заема от 1943 г. Тия плащания ще останат в страната и ще могат или да подсилат доходите на лицата, които са взели участие в подписката на държавните заеми, или оборотните средства на предприятията, които са учредявали със свои вноски в заема, или най-сетне ще възстановят известни средства на Българската народна банка, която по-от следите се с нея блики тяхното участие в държавните заеми.

Аз смятам, че няма да бъде целесъобразно да отнемем вашето време, върнем и да злоупотребявам с вашето търпение, за да правя едно подробно сравняване на дните за отделните министерства и техните подразделения. Това сравняване не може да стане лесно толкова повече затова, че в бюджета за 1947 г., както и да го нагледим към преустройството и устройството, все има някои неясноти в тези прехвърляния. И вие ще видите в сравнителната таблица за 1947 г., че има чертички — не че не е имало разходи за тези служби, за тези функции на държавното управление, но тези разходи не са могли да бъдат обособени през 1947 г. от онова ведомство, от което през миналата година са били изпълнени тия функции заедно с други функции на същото ведомство.

Позвовете да използвам малкото време, което още ми остава на разположение, и целия остатък от вашето търпение (Вещност), за да засегна няколко въпроса, които се отнасят до разходната част на бюджета.

Преди всичко искам да подчертая огромното значение, което ще има провеждането най-сетне на един най-строг режим на икономия, към което многократно ни е подкалял министър-председателят на България д-р. Георги Димитров. Вярна спестена сума ще може да бъде използвана за здравното, просветното и културното обслужване на българския народ и за подсилване на стопанското строителство в нашата страна, което е от решаващо значение за стопанския и културен възход на нашия народ.

Тук трябва да спомена и това, че по отношение на финансовата дисциплина и финансовия контрол у нас остава още много да се желае. Все още има такива проявления в отделни министерства и ведомства, когато не се спазват предписанията за упражняването на бюджета, когато се ангажират средства, без това да бъде проведено по съответния ред; да се доставят даже стоки и услуги и тогава чак да се иска отпускането на съответните средства за тяхното заплащане. Факт е, че в края на 1947 г. имаме също така, макар и в по-малък размер, натрупване на плащания по разходи, които са направени по-рано, които обаче без никакво обективно основание са оставени неотчетени и неоформени до края на годината.

Що се отнася до финансовия контрол, и през 1947 г. органите на Финансовото министерство, тъй наречените бюджетоконтролни органи, все още в голяма степен се отнасят формално към своята работа, все още смятат, че могат или да изпълняват без всякакво възражение онова, което се иска от съответното ведомство, или пък механически да режат една или друга част от исканите от тях суми за покриване на потребностите им. Може да се каже, че още няма достатъчно въникване в същността на съответните разходи, в преценяване на тяхната своєвременност, на тяхната целесъобразност, на тяхната икономичност и действително работата на бюджетоконтролните органи да стане една полезна за съответното ведомство работа. Тъкмо сега, когато след прокарване на закона за бюджета и отчетността по бюджета се дава широката свобода на всеки шеф на учреждение да избере най-целесъобразния начин за всяка до-ставка на стоки и услуги, тъкмо сега и задачите на бюджетоконтролните органи са много по-важни.

От финансовата инспекция при Министерството на финансите, можа да се развие една по-значителна дейност, отколкото през 1946 г., обаче тя все още не е на оная висота, която да обезпечи пълното средствата на държавата, държавните приходи, имуществото на държавата от каквито и да било злоупотреби и неосъществения. От работата на финансовата инспекция се вижда между другото и това, че някои шефове на учреждения се отнасят с пренебрежливост към своите обязанности като отговорни за държавното имущество и държавните средства лица. Вие сигурно сте чели в пресата за ония случаи, при които отчетниците в някои ведомства са успявали да вземат в свое разположение — да не го кажем да откраднат — с милиони лева държавни средства и да ги използват в строеж, в спекула за своя сметка. И тук се налага с всички усилия да се подобри работата на Финансовата инспекция така че действително да стане невъзможно обесчестяването на държавни средства и посегателството върху държавни имущества. И тук се касае не толкова до една санкционираща и наказателна работа, колкото до една работа за подобряване дейността на съответните отчетници, до подпомагането на шефовете на учрежденията за едно по-добро, по-бдително око върху държавните имущества и държавните средства.

След последните, може смело да се каже, революционни и пародоксални мероприятия с национализиране на индустрията и банките, държавата стана многократно по-голям стопанин, отколкото е била досега. Тя държи непосредствено в своите ръце всички командни постове на народното стопанство. От друга страна и във връзка със споменатото обстоятелство държавата ноема и създаването на съответните кадри от техници и научни работници от всички степени за прякото и косвено обслужване на народното стопанство. Освен това, повече от който и да било друг път, държавата се нагърбва с задачата да издигне жизнено ниво на трудещите се в селата и градовете с общи мероприятия от материално и културно естество от всякакъв вид.

Всичко това, както и преустройството на държавния апарат със създаването на местните държавни органи с много по-широка функция, отколкото досега, наложи да се подсили централното ръководство по всички ведомства със създаването на службата помощник-министри. Някой би могъл да се опита да демагогува с това, че броят на помощник-министрите е значителен. Той наистина е 46. Обаче трябва да се има пред вид, че се ликвидираха главните секретари в министерствата, а също така и значителен брой директори. В същност подсилването на централното ръководство на управлението ще се изрази в това, че броят на министрите се увеличава с три, броят на техните първи помощници с около 20 души. Едновременно с преустройството на държавния апарат се отстранява двойствеността в някои служби, както е случаят с Дирекцията на печата и БТА. Дирекцията на народната култура и Камарата на народната култура и т. н.

Във връзка с изказаните по-горе мисли аз искам да спра вашето внимание и върху тъй наречения чиновнически въпрос. Този въпрос е имал досега две страни. Първата и по-важната от тях е, че у нас доскоро се създаваше един непрекъснат стремеж към държавната служба в учрежденията. В твърде много случаи образованието на младежите и децата се даваше, дава се и сега с оглед на това да заемат те държавна служба в учрежденията. Създадо се беле едно предубеждение, че работата на чиновника в учрежденията е по-чиста, по-благоприятна и едва ли не по-благородна и с по-го-

ляма сигурност, отколкото работата в производството въобще. За това предубеждение спомогаше и частно-капиталистическата атмосфера в предприятията. Капиталистите успяха да корумпират една плеяда ръководещи техници и административни кадри, за да могат толкова по сигурно и по-пълно да експлоатират физическите работници от всички категории. Сега, когато най-крупните стопански предприятия от различните сектори на народното стопанство са държавни, т. е. общо-общинна собственост, премахва се тази атмосфера на корупция и разложение и се създават всички условия да се проведе справедливо възнаграждаване на всички видове труд.

Вкореняване се у нас като масово явление нови методи на съревнование и удирничество, както и въвеждането на трудово-производствените норми с прогресивно премияне за всяка увеличеност на производителност на труда създават възможността за повишение на всички видове работници във всички видове работи. Цяла да представяват изключение случаите, при които физическият работник ще може да получава доход равен и дори по-голям от този на някои умствени работници и във всеки случай по-голям от дохода на чиновнически канцеляристи. Това ще бъде впрочем и една политическа линия на Отечествения фронт и неговото правителство.

В бъдеще възможността за добиване на висше образование особено за техниците от всички видове и степени ще зависи преди всичко от проявяването в производството като физически работник.

Стремлението към държавни служби в учрежденията се подхранваше и от системата на нашето образование. От известно време се работи върху този проблем и скоро ще може да се даде на нашата школска младеж насока и тласък към професионалното образование, с което се усвояват знания и опитност за една или друга производствена дейност или професия. С това преобразование в нашата образователна система ще се турн край на създаването на полунтелигентни младежи, които в най-добрият случай знаят от всичко по малко, но нямат достатъчно знания, за да могат да приложат своите сили резултатно в една или друга производствена или професионална дейност.

Втората страна на чиновническия въпрос беше партизанството, което доскоро корумпираше и разлагаше чиновничеството. На този поглед в нашата общественост се турн край с изграждането на една плътно организирана отечественофронтовска общественост.

Изграждането на Отечествения фронт като единна обществена политическа организация на българския народ ще излезе на много високо ниво всички тези въпроси, които са свързани с държавните служби и с използването на наличните кадри най-целесъобразно в производството във всички професии и в държавния апарат. В здравата отечественофронтовска атмосфера ще се създадат всички условия и стимули за благородно съревнование преди всичко в областта на производството. Трудът на всеки физически работник ще стане дело на чест и прослава за всеки добросъвестен и способен гражданин да вложи силите и способностите си за все по-бързо развитие на нашата страна за изграждането на все по-голямо благосъстояние за българския народ. Не ще могат да вършат никаква работа от предубежденията за някакво предимство, материално или морално, на чиновническите служби. Не само ще се сринат китайските стени, издигнати от капитализма между умствения и физическия работници, но и ще се премахне дълбокото разделение в културното обслужване на градското и селското население.

Отечественият фронт и неговото правителство, вдъхновявани от идеите и от указанията на министър-председателя на България д-р. Георги Димитров, ще положат всички усилия, щото всеки гражданин се да се чувствава еднакво зачетен и еднакво обслужен културно, каквато и работа да извършва и където и да я извършва.

Само при сегашните условия на огромно разширение на обществен сектор на народното стопанство се създават условия за това, щото да се намери приложение на труда на всеки един работноспособен, добросъвестен и предан на родината гражданин. Само сега се създават условията за това, щото чиновниците в канцелариите да почувствуват сами тягата към работата в държавните предприятия и стопанства, в ТКЗС и в трудово-производителните занаятчийски кооперации, които се нуждаят от квалифицирани техници, счетоводители и др. В тези предприятия и умственият, и физическият работници ще се чувствуват независими от произвола на частния капиталист или неговия представител в предприятието; ще се чувствуват непосредствено заети в една народополесна творческа дейност, която обезпечава тях и на българския народ комуник и стопански и културен напредък.

Ние ще се постареем, щото в най-скоро време да не остане нито един специалист, чийто способности по-добре ще се използват в народното стопанство или в упражнението на някоя професия, в канцелариите на обикновена административна или канцеларско-техническа работа.

Правителството ни пред вид, че едно такова разсместване на кадри от държавната служба в стопанските предприятия не може да стане изведнъж. Това разсместване неминуемо изисква време. За преходния период правителството ще вземе всички мерки, щото всякой работноспособен и добросъвестен досегашен държавен служител да не остане без средства за препитание — свое лично и на семейството си. Правителството ще вземе всички мерки, щото колкото се може по-голяма част от тях държавни сегашни служители, които останат излишни при преустройството на държавния апарат в национализацията, да могат непосредствено да минаят на служба в стопанството, в национализираните предприятия, в трудовите кооперативни земеделски стопанства, в кооперациите от всякакъв вид.

Всички народни представители и представители! Аз прихващам своето изложение. През 1947 г. благодарение правните в обществени представители на правителството и на неговата народна стопанска и финансова политика, както и особено на упоритостта, издръжливостта и творческия напор на българския народ от села

и градове и на неговата ентусиазирана младеж, българското народно стопанство можа да избегне евентуалните сътресения, които в друга обстановка, обстановката на капиталистическия нагон за печалби, биха били предизвикани от последиците на войната, тежкото фашистко наследество в областта на стопанството и на финансите и на трите последователни събв реколти.

През 1947 г. българското народно стопанство можа да отбележи, въпреки всички трудности и събития, значителни успехи в сравнение с 1946 г., почти във всички свои сектори.

През 1947 г. се вкорени в нашата общественост и стопанска действителност плазовото начало и неговото прилагане постигна големи успехи.

През 1947 г. се осъществи коренното преобразование на нашата икономика, което има дълбоко революционно и народополесно значение. След национализирането на застрахователното дело през 1946 г. последна национализацията на манипулациите и търговията с манипулации тютюни, както и на производството на тютювени изделия със създаването на държавния тютюнев монопол. По-късно се изгради и спиртният монопол, който обхваща цялостна търговията на едро на спирт и спиртни напитки и производството на подсладени спиртни напитки и постепенно ще обхваща производството на вината и ракиите, главно чрез посредничеството на розарските кооперации. Напоследък спиртният монопол пое спиноните, тютюварните и оцетните фабрики. С законите от 23 и 28 декември 1947 г. за национализацията на голям брой частни и индустриални предприятия и на банките се завърши един етап в обхващането на индустриалното производство и на такъв важен команден пост на стопанството, какъвто е банковото дело, пряко от държавата.

Освен това търговията у нас и особено външната търговия се реорганизира така щото и в този сектор на народното стопанство се разшири твърде много общественият сектор като държавата взе в свои ръце пряко голям негов дял.

Не по-малко важно е и това, че през 1947 г. се постигнаха значителни успехи и в земеделското стопанство, като се приложи по-всестранно обеззаразяването на семената за есенните посев и на извършването на последните с редосеялки, а така също и по-напредътно извършване на есенната орап. Трудовите кооперативни земеделски стопанства и машинно-тракторните станции се укрепиха и стават все по-мощен фактор за модернизиранието и механизиранието на земеделското стопанство.

Нашите достижения и коренните преобразования през 1947 г. ни дават достатъчно упование в това, че и през 1948 г. българският народ ще се справи с затрудненията и спяките и ще може да отбележи нови успехи във възстановяването и развитието на стопанството, както и в заздравяването на финансите. Тези достижения и коренни преобразования обаче ни и задължават да осъществим едно добро управление на национализираните мини и индустриални предприятия и на единната банкова система, да проведем на дело и на всички предприятия и стопанства точната проверка с лева, т. е. с върната и навременна стопанска отчетност. Ние трябва в 1948 г. да усъвършенствуваме стопанското планиране и да го направим едно още по-мощно средство за мобилизирането на нашите собствени трудови и материални източници за развитието на производителните сили в нашата страна и за издигането благосъстоянието на българския народ. Това се налага толкова повече, че всички факти от последното време показват, че упованието на чуждата помощ винаги е нещо или съвсем чурук, или пък крайно разнит опасност за стопанската самостоятелност на нашата страна.

Министър-председател Георги Димитров: (Казва нещо)

Министър д-р Иван Стефанов: Аз говоря за таква помощ, каквато се дава от тръстовете и картелите на крупния капитал или неговите банкови формации.

Министър-председател Георги Димитров: Не им искаме нито мед, нито жилото.

Министър д-р Иван Стефанов: Точно така, както аз вече показвам и последната реч на Труман. Излиза така, че те искат да представят „помощта“ си дадена така, като че ли и възкът ще бъде сит, и агнето ще остане цяло, и Америка ще дава безвъзмездно стоки и тези, които получават стоките, вече ще бъдат в охолство. Но това не е така. С „помощта“ на Съединените щати се обезпечава само тяхното проникване в икономиката на страните, на които се дава помощта, за да може там на мястото да се измъкват техните жизнени соккове. С това се цели и политическа опека над тези страни.

През 1948 г. ние трябва да направим първите решителни стъпки в изграждането основите на социализма в Народната република България. За всичко това ние сме задължени и от обстоятелството, че начело на правителството на Народната република и начело на българския народ стои каленият в антифашистката борба общественик и изматаният държавник, нашият министър-председател д-р Георги Димитров. (Ръкоплескания)

Председателстващ Атанас Драгисв: Народният представител д-р Иван Пашов е направил писмено предложение: хубавото експозе на финансовия министър, съпроводено с обилни данни, да бъде отпечатано в отделна брошура и масово да се разпространи между народа. (Ръкоплескания)

Който са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Министърът на външните работи прави предложение да се смене от дневния ред на дневното заседание законопроектът за изменение и допълнение на закона за таксите, събрани от Мини-

ството на външните работи и от българските легации и консулства в странство. Ония г-да народни представители, които са съгласни с това предложение на г-я министъра на външните работи, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред:

Приемане оставките на народните представители: кюстендилския народен представител Крум Кюляков, избран с листата на Българската работническа партия — комунисти, старозагорския народен представител Стою Иванов Неделчев, избран с листата на същата партия, и неврокопския народен представител Юсни Еминов Имамев, избран тоже с листата на същата партия.

Има ли някой да се изкаже по оставката на народния представител Крум Кюляков? Няма. Ще пристъпим тогава към гласуване.

Ония г-да народни представители, които са съгласни да се приеме оставката на народния представител Крум Кюляков, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

На негово място, съгласно чл. 105 от закона за избиране народни представители, следва да бъде провъзгласен за народен представител следващият по листата на същата партия, а именно Стою Иванов Неделчев. Има ли някой да се изкаже против провъзгласяването? Няма. Ще пристъпим към гласуване.

Ония г-да народни представители, които са съгласни, на мястото на народния представител Крум Кюляков да се провъзгласи подзаменникът Стою Иванов Неделчев, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има ли някой да се изкаже по оставката на втория народен представител, Стою Иванов Неделчев, избран с листата...

Министър-председател Георги Димитров: Вие трябва да съобщавате и мотивите, по които си подават оставката тези народни представители. Навярно има мотиви.

Председателстващ Атанас Драгиев: При мене ги няма.

Министър-председател Георги Димитров: Да се каже защо си подават оставката.

Христо Лилков (зв): И после — защо се гласува.

Ефрем Митев (с): Това не подлежи на гласуване.

Председателстващ Атанас Драгиев: ...избран с листата на Българската работническа партия — комунисти от Старозагорска избирателна колегия? — Няма. Ще пристъпим към гласуване.

Ония г-да народни представители, които са съгласни да се приеме оставката на народния представител Стою Иванов Неделчев, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

На негово място, съгласно същия закон, следва да бъде провъзгласен за народен представител следващият по листата на същата партия — Борис Костов Колев. Той обаче с заявление е оттеглял кандидатурата си. Следващият след него в листата е Борис Костов Колев. Има ли някой да се изкаже против провъзгласяването за народен представител на Борис Костов Колев? — Няма. Ще пристъпим към гласуване.

Ефрем Митев (с): Моля.

Председателстващ Атанас Драгиев: Имате думата.

Ефрем Митев (с): Аз смятам, че е неправилно да гласува Народното събрание за провъзгласяването на народен представител. Това провъзгласяване се извършва от съответния съд. Ние можем само да приемем оставката на един народен представител, но провъзгласяване не се извършва от Народното събрание. Ние проверяваме работата на съдилищата в комисията по проверка на изборите, а самото провъзгласяване е акт на съдебната власт. Мисля, че вършим една грешка с това.

Председателстващ Атанас Драгиев: Миналата година в един такъв случай е поставено на гласуване. Това е практиката.

Христо Лилков (зв): Неправилно е.

Ефрем Митев (с): Неправилно е.

Председателстващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни за заместник на народния представител Стою Иванов Неделчев да бъде провъзгласен Борис Костов Колев, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има ли някой да се изкаже по оставката на третия народен представител, Юсни Еминов Имамев? — Няма. Ще пристъпим към гласуване.

Ония г-да народни представители, които са съгласни да се приеме оставката на народния представител Юсни Еминов Имамев, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

На негово място следва да бъде провъзгласен за народен представител следващият по листата на същата партия Илия Георгиев Кемалов. Има ли някой да се изкаже против провъзгласяването му? — Няма. Ще пристъпим към гласуване.

Ония г-да народни представители, които са съгласни за заместник на народния представител Юсни Еминов Имамев да се провъз-

гласи Илия Георгиев Кемалов, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Дневният ред на дневното заседание на Великото народно събрание е изчерпан.

Следващото заседание ще се състои утре, 10 януари, 3 ч. след пладне, със следния дневен ред:

Първо четене на законопроектите:

1. За данъка върху оборота.

2. За бюджета на Народната република България за 1948 бюджетна година.

3. Предложение за отменяване на неиздължения по закона за митниците за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г.

Ония г-да народни представители, които са съгласни...

Министър-председател Георги Димитров: Моля, първа точка от дневния ред да стане дебатите по бюджета на Народната република България за 1948 бюджетна година, а втора точка — законопроектът за данъка върху оборота.

Председателстващ Атанас Драгиев: Значи, първа точка ще бъде: дебати по бюджета на Народната република България за 1948 бюджетна година, а втора точка — първо четене на законопроекта за данък върху оборота и трета точка — предложение за отменяване на неиздължения по закона за митниците за внесени и изнесени стоки до 10 юни 1947 г.

Ония г-да народни представители, които са съгласни с този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър-председател Георги Димитров: Понеже се повдигна въпрос дали има право Народното събрание да заменя депутат, който си подава оставката, или това да се предостави на съда, аз бих пожелал да дам едно кратко разяснение.

Съдът обявява, както знаете, избраните народни представители. Народното събрание проверява правилността на избора и утвърждава избраните депутати, които са законно избрани. Ние имаме сега случай — и в миналото Народното събрание също така имало такива случаи — когато един депутат си дава оставката и по листата следващият се обявява направо от Народното събрание. Има ли тук една грешка по същество?

Христо Лилков (зв): И можеше ли обратното да стане?

Министър-председател Георги Димитров: Аз поддържам, че няма грешка по същество. Това е една формалност. Ако следващият депутат по дадената листа, която е била проверена от Великото народно събрание, замества предшественика, който си дава оставката и се съобщава това на Народното събрание и се утвърждава от него, по същество това е съвършено правилно. Другото е една формалност и аз моля да не остане никакво съмнение в средата на народното представителство по този въпрос.

Ефрем Митев (с): Ясно е.

Министър-председател Георги Димитров: Ако бюрото на Народното събрание — за нещастие може да се случи някога подобно нещо — е взело не този, който следва, а друг последващ и го предлага на Народното събрание, тази грешка ще трябва да се поправи. Но аз изхождам от положението, че бюрото на Народното събрание е проверило, има пред себе си самата листа на народните представители, и предлага на Народното събрание именно този, който следва на законно основание да замести излизания по свое доброволно желание.

Един недостатък при това гласуване считам аз — и бих желал да не се повтаря друг път при подобни случаи — е, че ако един народен представител си подава оставката, той трябва да съобщи своите мотиви. Народът го е избрал, народът го е обявил да бъде представител в Народното събрание и той трябва да съобщи в своето заявление по какви мотиви си дава оставката. А тези мотиви бяха в сегашния случай неизвестни за народното представителство.

Петър Анастасов (сЛ): Има обаче и друг един въпрос.

Министър-председател Георги Димитров: Би трябвало такива случаи да се избягват. Мотиви трябва да има. Може Народното събрание да каже: не, на този човек не му приемаме оставката. Може ли да направи това Народното събрание? — Може.

Христо Лилков (зв): Но не може да не избере друг — автоматически се избира.

Петър Анастасов (сЛ): Има един друг въпрос: без да е провъзгласен един народен представител, преди да е провъзгласен, може ли да си дава оставката — както е случаят със старозагорския народен представител?

Министър-председател Георги Димитров: Може. По избирателния закон той има право да си дава оставката, да се откаже от своята кандидатура.

Петър Анастасов (сЛ): Но преди да бъде провъзгласен, може ли?

Министър-председател Георги Димитров: Може. Даже и сега по листата на известна партия кандидат за народни представители могат да знаят, че не желат да бъдат провъзгласени за народни представители, считайки, че не могат да изпълняват такъв функция по една или друга причина. Значи, тях няма да ги имаме пред-

вид, когато излиза един и трябва да влезе следващият. Това може да стане, това става съгласно закона.

Ефрем Митев (с): Ясно е, доволен съм от обясненията.

Председателстващ Атанас Драгиев: Обявявам заседанието за закрито.

(Закрито в 19 ч. 23 м.)

Подпредседател: (а), АТАНАС ДРАГИЕВ

Секретаря: { (п) ТОДОР ТИХОЛОВ
(п) ПЪРВА ДИМИТРОВА

Началник на Степотографското отделение: (п) ТОДОР АНГЕЛИЕВ